

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Kürsüsü

Me'zuniyet Tezi

Sadullah Enveri Efendi

E N V E R İ T A R İ H İ

I/IO

(İstanbul Üniversitesi Ktb.TY no. 5994, 274B - 305b)

3496 Bahri Karagöi

Kabul edilmiştir.

2. VI, 1980

Bekir Üstünoğlu

Haziran - 1980

Ö N S Ö Z

Osmanlı tarih te'liflerinin ve bu arada resmi devlet tarihçileri olan vak'anüvislerin yazdıkları vekayinâmelerin mühim bir kısmı basılmamış olup el-yazması nüshaları muhtelif kütüphanelerde muhafaza edilmektedir. Bunların ilmi neşirleri ortaya konuluncaya kadar, muayyen bir çevrede araştıracıya faydalı olması dileğiyle, mûtena bir yazmasından oldukça basit bir imlâ ile yeni harflerle nakledilmesi, öteden beri, Fakültemizde me'zûniyet tezi konusu olmaktadır. Sunulan metin tesbiti de böyle bir maksadı karşılamak üzere hazırlanmıştır.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki Türkçe yazmaları serisinin 5994 nr.sında bulunan I. cildinden 274b-305b varakları arası metnini sunduğumuz vak'anüvis tarihi, Hacı Sâdullah Enverî tarafından kaleme alınmıştır.

Aslen Trabzonlu olan Enverî, İstanbul'a gelip Babıâli hizmetine girmiş ve hâcegânlık rütbesine yükselmiştir. 1182(1768) Türk-Rus harbi sırasında Vak'anüvis sıfatıyla seferde bulunmuş, harbi müteâkib İstanbul'a avdetinde bu hizmetten ayrılmış, Behçetî Hasan ve Ömer-zâde Süleyman Efendi'leri tâkiben, 1190(1776)'da tekrâr Vak'anüvis tâyin olunmuştur. 1783 eylülünde uhdesinde bulunan büyük tezkirecilik dolayısıyla iki kişi birden yapamayacağı düşünceyle vak'anüvislik Vâsîf'a verilmişse de, selefinin İspanya'ya sefâretle gönderilmesinden sonra, 1201(1787)'de üçüncü def'a bu hizmete me'mur edilmiş, 1788-89'da seferde bulunduktan

sonra vak'anüvislik tekrar Vâsîf'a verilmiştir. Vâsîf,1206(1791)' de Zîştovi Muâhedesi hükümlerini tatbîk için serhadde gidince, dördüncü def'a Vak'anüvis ta'yîn olunan Enverî bu hizmetde bulunurken 1209(1794)'de vefât ederek Karacaahmed'e gömülmüştür¹.

Muâsırı Vâsîf, Câvid Ahmed ve Şemdâni-zâde'ye daha sonra Cevdet Paşa'ya kaynak olan "Enverî Tarihi",-yukarıda zikredilen vak'anüvislik hizmetlerinin fâsılalı olması dolayısıyla-ayrı ayrı önsözleri ihtivâ eden müteaddid parça(cild)lerden ibaretdir. İlk vak'anüvislik devrine isâbet eden ve 1182-1188 Rus harbi vekâ-yîni ihtivâ eden kısmı,Vâsîf'ın matbû II.cild tarihinin başlıca kaynağıdır. Enverî'nin I. cildinin mûtenâ bir nüshası olan Ün.Ktb. TY nr.5994'deki yazma, Kastamonulu Mehmed Ef. tarafından, müellifin hayatta bulunduğu bir tarihte 1194 şevvâlinde kopya edilmiştir.

Eserin kaynak olarak değeri -Vâsîf'ın aleyhde mütâlaasına rağmen-ileride Enverî ile Vâsîf arasında yapılacak ciddi bir mukayesesi ile ortaya konulabilecektir.

Burada, Enverî'nin metni mümkün mertebe doğru verilmeğe gayret edilmiştir.

Tezimde bana büyük yardımları dokunan Sayın Hocam Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na saygı ve teşekkürlerimi belirtmeyi bir borç bilirim,

Bahri Karagöl

1 - Enverî'nin biyografisi için bk. Ayine-i zurefâ, s.17,57; Sicill-i Osmanî, I, 440-441; Osmanlı Müellifleri,III, 22; Babinger, G O W,s. 320-322;M.Münir Aktepe,"Enverî"mad.,IA,IV,281-83.

(274-b) Tarafeynin askeri, oldukları mahallerde mütâreke müddetinde hâlleri üzere kala ve Tuna sevâhilinde tarafeynde bulunan askere Devleteyn câniblerinden ta'yîn olunacak hudûdların vaktine dek Tuna'nın nehr-i kebir-i hadd-i fâsîl ta'yîn oluna. Ve tarafeynin Sevâhilinde müceddeden binâ ve takviyet verilecek ebniye ihdâs olunmaya, Ve sonraki muhârebede tahrib olunan yerler ve ale'l-husûs Baba dağı ve Tulca ve İsakçı ve Maçın ve Hırsova ta'mir olunmayup hâlleri üzere terk oluna.

Ş a r t - 1 r â b i ' : Mükâleme-i mütâreke mahallinde olan Rusya murahhasına Devlet-i âliyye tarafından ruhsat verilerek o mütâreke hitâmında murahhas-ı merkûm kendü tarafından Âsî-tâne-i âliyye ye ve andan Bahr-ı Sefidde vâki' Rusyalunun donanması Seraskerine âdem irsâliyle emr-i mütârekeye Şûrû'unu ve itmâmını haber vere, Ol dahi Devlet-i âliyyenin B a h r - ı S e - f i d ' de olan Seraskeriyle bi'l-muhâbere beyinlerinde hudûs eden cidâlin terki için sevâhile ihbâr eyleye Ve Kırım tarafına Devlet-i âliyye tarafından i'lân u işâ'at oluna ki Tuna ve Turla boğazlarına Devlet-i âliyyenin ceng sefâ'ini girmeye ve kâ'inen min kâne Kırım Sevâhilinde limânda dahi zıkr-i âti Şûrûtdan mâ'adâ bilâ-zarûretin görünmeye,

Ve Tuna Nehrinde hâlâ mevcûd olan sefâ'inin hadd ta'yîn olunan nehr-i kebirde tûlen ve arzen reftlerine mûmâna'at olunmaya, ve tarafeynin ahâlisi beyinde nizâ' zuhâr ederse tarafeynin zâbitleri ma'rifetiyle adâlet ve hakkanîyyet üzere men'ü te'dîb oluna,

Ş a r t - 1 h â m i s : Özü ve Kılburum kal'alarında

mütareke temşiyeti haberi vusûlünden sonra asker ve mühimmât-ı seferiyye irsâl ve müceddeden mahzenler dahi ihdâs olunmayup ancak kal'ateyn-i mezbûreteyn ahâlisine ve askerine zahire irsâli câiz ola.

Ş a r t - 1 S a d i s : Zahâ'ir ile mahmûl sefâin muhâlif havâ ve âhargüne kazâ ile Kırım Sevâhilinde ve Kırım karşusunda vâki' Besarabya tarafında karaya düşer ise tahfisi husûsuna vücûh ile i'ânet olunup mürûrlarına mümâna'at olunmaya.

Ş a r t - 1 S â b i ' : Tuna ve Kırım ve Besarabya taraflarına zahire (275-a) mahmûl Rusyalunun giden sefâini kazâ'-i Devlet-i aliyenin Anadolu ve Rumeli mevâzi'ine ve limanlarına duhûl eylediği suretde kezâlik o mahallerin ahâlisi tahsiline i'ânet ve muzâyakalarını def'edüp mahallerine mürûrlarına mümâna'at olunmaya.

Ş a r t - 1 S â m i n : Gürcistân ve Kuban ve Sâir Anadolu taraflarında vâki' canibeynin askeri olan mahallere mütâreke haberivusûlünde ahâlif ve askerleri ma'nâ-yı şûrût-ı mütârekeye ri'âyet eyleyeler ve her şehir ve kal'a ve sâir mahaller haber-i merkûm vusûlünde kimlerin yedinde bulunur'ise bilâ hareketin hâli üzere kal'a ve hudûd ta'yön olunmak iktizâ eden mahallerde şûrût-ı mütârekeye ri'âyet oluna.

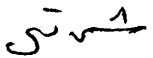
Ş a r t - 1 T â s i ' : İş bu muhâdenetin müddet-ü zamânı Boğdan ve Eflâk ve Bucak ve Kırım ve Kuban ve Sâir tarafeynin memleket-ü arâzilerinde bilâ istisnâ'in ve kezâlik Karadeniz'in sularında sulhe karâr ve temşiyetine tesmiye olunan murahhasların meclisi oluncaya dek ba'dehû mükâleme ve sulhün müzâkeresine

ale'l-fevr şürâ' olunacağı me'mûl olup tarafeynin menfaat ve umû-
run iktizâsına göre müddet-i mezbûre bâlâdd zikr olunduğu üzere
tarafeynin Seraskerlerinin ittifâkıyle ve mübârizân iki devletin
mükâlemeye ictimâ eden murahhas elçilerinin inhâlariyle ferağ-ı
hâtırlariyle mümtedd olabilür. Kaldı ki Gürcistân ve Megristan
ve sair ol havâlide vâki' mahallerde muhâdenet-ü mütâreke fi'l-
kitâlin müddet ü eyyâmı husûsuna dâir bu arâzîlerin mesâfe ve bu'
dü mahall-i mükâlemeden ba'îd olup ale'l-fevr muhâbereye mâni' ol-
mağla bâlâda mezkûr tebâ'üd sebebinden mübârizan iki devletin Av-
rupa'da olan Sâir cümle memleketlerden vâfir gün sonra muhâdenete
mübâşeret olunacağı ma'lûm olmağla bu senenin mâh-ı teşrin-i evveli
ibtidâ gününe dek mümtedd ola.

Z i k r - i b e n d - i ' A l e m - i
z a f e r - t e v ' e m i N e b i y y - i
m u h t e r e m b e - S ü t ü n - i h i s

Çünkü alâim-i seferiyyeden ba'zı emâre izhârı tavâ'if-i
askeriyyenin medâr-ı nabazân-ı urûk-ı hamıyyeti olduğu Âsaf-ı nük-
tedân hazretlerinin ma'lûmu olan (275-b) hâlâtdan olmağın mütâre-
ke murahhası Seyyid Abdülkerim Efendi Ruscuk cânibinden Yergöğüye
mürûr eylediği şehr-i muharremü'l-harâmın on altıncı günü Serdâr-ı
ketibe-i enbiyâ mahfil-ârây-ı kâbe Kavseyn-i *اوداد* Râyet-
efrâz-ı nusrata bi's-sabâ, revnak efrûz-ı Âl-i Abâ

داعی الدفوف اطال الزمان، لا يزال عليه، اكبانت العلوم،
hazretlerinin Livâ'-i şerif-i meyâmin- leffiflerin sûtûnuna rabt
ve bu vechile dahi elsine-i nâsı güft-gûy-ı mütâreke vü sulhden
zabt eylemek için yevm-i mezbûrede - ki şuhur-ı rûmiyyeden mâh-ı

nisânın dokuzuncu isneyn günü idi- Dergâh-ı âli yeniçerileri Ağası vezîr Süleyman Paşa ve Ordu-yı hümayûn Kadısı ve Şeyhi Efendiler ve Ocak ağalarıyla Ordu-yı hümayûn ricâlinden Piyâde mukabelecisine dek sâhib-i temeyyüz ü itibâr olan efendilerin ale's-Seher mevcut bulunmaları fermân olunup pes ba'de'l-cem' huzûr-ı Asâfiye idhâl ve duâ-yı te'yîd-i din ü devlet tekrâr olunduktan sonra Serdâr-ı ekrem hazretleriyle cümlesi kıyâm ve ihtirâm-ı tâmm ile Livay-ı Şerif mahalline doğru varılıp ziyâret ve iltisâm için pişgâh-ı Sandukada herkes saf-beste-i intizâm iken tekrar mans'urî-i asâkir-i islâm ve tezâyüd-i revnak-ı saltanat-ı ebed-kıyâm da'vâtına Ordu Şeyhi Efendi ibtidâ eylediği esnâda Serdâr-ı ekrem hazretleri Sanduka-i Livâ'yı feth ü güç'ad ve kü rûhsine vaz' ve pişnihâd eyleyüp evvelâ kendülere fart-ı tekrîm ile ruh-s'are-i ziyâret-i sâyide ve ba'dahâ emirleri ile herkes çeşm u rûy-ı istikâneti mâlîde iyleyüp esnây-ı lesm ü rû-mâlîde Livây-ı Şerifdan takbil olunan mahalli Sipehsâlâi-i ekrem hazretleri birer kît'a (?) ile tecff ve her birini züvvârdan birine inâyet ile hâtırların talt'if buyurup bu vech ile ziyâret tamâm oldukda def'-i izdihâm için Alem-i Şerif Odasının bigâneden tahliye ve hüddâm-ı Livây-ı Şerif esbâb-ı rabt u bendi tehyi'e etmiş olmalarıyla Sadr-ı a'zâm ve ağayan ve Sâir kapu hademesi ile Livây-ı meyâmin-iltivâyı tebhîr ederek sûtûnuna bend ve hitâmında tekrâr âvâze-i du'â vü niyâz ile mesâmi-i sâkinân-ı âlem-i ulvî teşrif olunup temâmından sonra Sadr-ı a'zam (276-a) hazretleri odaların teşrif eylediler.

Z i k r - i h u r u c - ı S e r d â r - ı
e f h a m b â - l i v â y - ı R e s û l - i
e k r e m b e - S a h r a y - ı Ş u m n u :

Mukaddemâ tafsil olunduğu üzere etrâf u eknâfdan mu'as-
ker-i hümâyûna tertib ve gelmeleri isti'câl olunan asâkir-i mü-
rettebe istimâ'-ı mütâreke ile fi-mâ-ba'd gâ'ile-i ceng ü kıtâlin
ber-taraf olmasın. İstidlâl ve "Bundan sonra lüzumumuz yokdur" de-
yü sefer-i hümâyûna gelmekden ihmâl ederler vâhimesine ibtinâen
merâsim-i hazm u ihtiyâta ri'âyet ve evâmîr-i ekide tahriri ile
nevrûzdan mukaddem mu'asker-i hümâyûna gelmelerine ihtimâm u dik-
kat olunmuş idi. Bina'en-aleyh tenbih ü te'kid olunduğu üzere her-
kes yerlü yerinden hareket ve fevc fevc mu'asker-i hümâyûna lühû-
ka mübâderet birle mânend-i Sübül^x u enhâr her taraftan meştâ-yı
hümâyûna duhûle ibtidâr eyleyüp kârbân serâ ve eshâb-ı kasaba ef-
râd-ı leşker-i muvahhidine teng geldiğinden başka evâsıt-ı eyyâm-ı
bahâr duhûl ve hayme-nişin olmak mevsimleri hulûl etmeğın cümle it-
tifâkiyle ber-resm-i kadim Kethudây-ı Sadr-ı a'zamî Elhâc Ahmed
Resmî Efendi, ordu mahalli keşfine ta'yîn buyrulup ferman olundu-
ğu vech ile kasaba-i mezbûrenin cânib-i şarkisinde vaki' Sahrây-ı
dâlgüşâda hayme-i Alem-i Nebiyy-i muhterem ve hıyâm-ı Serdâr-ı ek-
rem ve esîr hadem ü ha'şem için birer câygâh-ı münâsib tahsis ü
i'dâd ve ta'yîn-i mahall ve nasb-ı evtâda eyledi. Ba'dehû ittifâk-
ı ârâ ile karar verildiği üzere Tug-ı Âsafinin ve bir kaç gün mü-
rûr eyledikde Livây-ı Nebiyy-i muhterem ile Serdâr-ı ekrem hazret-

lerinin hurûc edeceği eyyâma tasmin olunmağla şehr-i muharremü'l-
harâmın yirmi üçüncü ve mâh-ı nisânın on altıncı günü Konakçı-ı
Sadr-ı a'zamî ile Yeniçeri ve Sipah ve Silahdâr ve Bölükât-ı er-
ba'a ve Cebeci ocaklarının tuğları Saray-ı Âsâfiye ba'de'l-cem'
evvelâ Kethudâ-yı Sadr-ı a'zamî ve ba'dahû alâ-merâtibihim Ocak-
lar tuğ-keşân ve konakçılarından her birine huzûr-ı Âsafide hil'-
atler ilbâs olup alay-ı tâmm ile mukaddem nasb-ı evtâd olunan
mahalle ihrâc ve Tuğ-ı Âsâfi mahalline rekz olunduktan sonra Alem-
i Şerif-i hazret-i Seyyidü'l-Ümem haymesi ile Serdâr-ı ekrem ota-
ğî nasb ve terff' (276-b) olundu. Birkaç günden sonra Sadr-ı a'zam
hazretlerinin dahi hurûcu musammem olmağın mâh-ı mezbûrun yirmi
altıncı ve nisânın ondokuzuncu hamis günü bi'd-da've ale's-seher
ricâl ve ahâli-i Ordu-yı hümâyûn esb ü silâh-ı mehâbet-nümûn ile
Sarây-ı Âsâfi ve gayrı iktizâ eden mahallere ihtişâd u hâzır ve
Serdâr-ı ekrem hazretlerinin suvâr olmasına muntazar oldukları ha-
berin kendüsüne isâl eylediklerinde hemen Câygâhlarından kıyâm ve
Livây-ı Şerifi ziver-i dâş-ı tefhim ü i'zâm ederek sairleri mu'â-
venetiyle sahâ-i Saraydan ihrâc ve Sancakdâra teslim ü takdîm ey-
leyüp debdebe-i tâmm ile cânib-i muhayyemgâha tevcih-i licâm ey-
lediler.

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعلنا من جناب

Kasaba-i mezkûre ve etrâf u nevâhisinde vâki' mahallât-ı ma'mûre
dest-i tasallut-ı eşkiyâdan âteş-i zevr u i'tisâfa magmûre olup
sefer-i hümâyûn takribiyle te'dîb ü gûşmallari müte'assir ve vakit
müsâ'id olmadığından ahz u tenkilleri sabâh-ı ihmâle te'hîr olun-
muş idi.

Mukaddem zikr olunduğu üzere müşârûn-ileyh, meştâ-yı mezkûra duhûl eylediği ân, seyf-i adâletin takvim ve icrây-ı sülâl-i siyâset ederek ahvâl-i berhem-zede-i sükkân u re'âyâyı oldukça tanzim eylemekden nâşî du'ây-ı bakâsiyle ahâli-i kasabanın lisâni mertûb ve bi'n-nefs kendülerin rü'yet ü temâşâyâ her kes meşgûf olmağın rü'yet-i mevkib-i hâslarıyçün yemin ü yesâr-ı tarikde tezâhum eden nüfûs-ı kesire miyânında güzâr ederek mevzi'i hıyâbânda irhây-ı licâm eyleyüp Livây-ı Şerifi mahalline vaz' ve tebrîk-i makâm-ı merâsimi hitâmı akabinde hengâm-ı şitâda hizmet eden a'yân ve sâir müstehikkini ilbâs-ı hil'at ile taltif eylediler.

Rûz-ı mezkûrda Livây-ı Şerif hırâsetine mahsûs on kit'a topun tuğlar pişgâhına vaz' olunup ba'de's-salâti'l-asr çalınan nevbet hitâmında beşer kit'asının her gün atılması fermân ve mü-nâvebe tariki ile Sipâh ve Silâhdâr ocaklarının gecelerde Livây-ı Şerif muhâfazasına kıyâm eylemeleri ve Bölükât-ı erba'a (277-a) Ocaklarının kezâlik Ordu-yı hümâyûn hazinesine muhârasaya ihtimâm eylemeleri Ocaklar ağalarınınatenbih ü i'lâm olundu.

H U R Ū C - İ A T I Y Y E - İ H Ū M Â Y Ū N

Öteden berü Devlet-i Aliyye hademesinden Dergâh-ı Âli yeniçerileri Ocağı rü'esâsiyle sâir küttab u hulefâyâ i'tâ buyurula gelen avârif-i mulûkâne ba'zı mevâni' hasebiyle ol vakte dek tevzi' olunmuş olmağâğla ertesi mâh-ı mezbûrun yirmi yedinci cum'a günü atiyeye alacakların mecmû'u ber-mûceb-i defter, tezkîre ile Otağ-ı Âsaffiye da'vet olunup verilmesi iktizâ eden yetmiş bin

yediyüz yetmiş beş gurus atıyye-i humâyûn, herkesin istihkākına göre huzûr-ı vezirenelerinde tevzi' ü taksim buyrulup tezfâyûd-i şükûh-i Saltanat-ı Seniyye da'vâtına muvâzabat için mesrûren herkes haymelerine avdet eylediler.

B e y â n - ı a h v â l - i a h â l i - i
k a s a b a - i ş u m n u v e t a ' y i n - i
v a k t - i f e t h e ş d e r - i b t i d â y - i
h â l

Şumnu kasabası, bu kerre beş ay mikdârı mu'asker-i humâyûna meştâ olup âb-u hevâsı latif ve ahâlisinden her vazî' u Şerif müsâfereten mukim olanlar ile mu'nis ü elif olduklarından başka mevkib-i humâyûn ahâlisi hizmetinde dâmen dermiyân ve i'dâd-ı mâlzemeleri husûsunda nasbe'l-iktidâr bezî-i tüvân eyleyüp husûsa ba'emr-i âlf kendülerinden matlûb olan zahâyir ve eşyây-ı sâireyi tedârükde ihmâl eylemediklerinden, Ordu-yı humâyûn ahâlisinden herkes zuhûr-ı kalb ile bahâra reside ve sükkân-ı kasabadan şâkir ü memnûn oldukları hâlde, raht u bisâtların sahrâya keşide eylediler. Kasaba-i mezbûre 790 tarihlerinde gufrân-nisâb ve me'vâ-mahal Hudâvendigâr Sultan Murâd-ı evvel vüzerâsından Ali Paşa nâm serdâr-ı mağfiret-medârın feth ü teshiriyle zemîme-i havza-i islâm olan kasabâtden olup ol zamândan ilâ yevrimen hâzârûz-be-rûz umrânı ve cem'iyyeti efzûn ve âsâyiş u istirâhat cihetlerinden Ser-âmed-i emsâr-ı rub'-meskûn olmağla fi'l-asıl yedi sekiz yüz dârdan ibâret bir mahall iken büyût ü dâru beş bin idâdına vâsıl (277-b) ve sevâd-ı cemiyyeti on sekiz mahalleye dek mütevâsıl olmuştur.

İ h r â c - ı m e v â c i b v e
â m e d e n - i t e ş r i f â t - ı
h u m a ' y u n

Bâilada zikr olunduğu üzere 84 senesi lezez mevâcibi has-be'l-iktizâ te'hîr ve mu'asker-i Humâyûnün meştâdan Sahrâya nakl eyleyeceği esnâda Rikâb-ı humâyûn-ı cenâb-ı Cihândârî tarafından ba's u tesyir olunup müsâ'ade-i vakt olmadığından meştâda tevzi'i müstevcib-i metâlib ve Sahrâya ba'de'l-hurûc ihrâc u taksîmi her vechile münâsib görülmeyen müddet-i mezkûrede Ocaklar ahâlisine verilmesi lâzım gelen bin yüz altmış kese-i râmî ta'dâd u temhîr u tetmîm ve şehr-ü mezkûrun yirminci günü erbâb-ı istihkâka tak-sîm buyrulup herkes rehîn-i sunûf-ı sürûr u ibtisâm olarak du'ây-ı te'yîd-i Saltanât-ı behiyyeye kıyâm eylediler.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâc u tevzi' olunacağı vakt, ma-sârif-i zarûriyye-i seferiyyenin şehrîyyesi yediyüz kese akçadan ziyâde olduğu vakitlere tesâdüf etmekden nâşî, ihrâc u taksîmi bir-kaç gün te'hîr olunmak lâzım galür ise temâmen umûr-ı seferiyyeye sarf u tebsîr olunacağıın Sadr-ı a'zam hazretleri yakinen derk ey-lediğinden başka mukaddemâ tahrîr olunduğu üzere selefleri zemânın-da birkaç def'a mevâcib akçası, umûr-ı zarûriyye-i seferiyyeye sarf olunduğu mesmu'ları olmağın, te'hîr-i mevâcibden ihtirâzen hemen mevâcibin bir an akdem ihrac olunmasına dikkat-ı tâm ve umûr-ı se-feriyyenin vâridât-ı gayr-ı mu'ayyene ile idâre olunması husûsuna ihtimâm eyleyüp, hattâ iktizâ eyledikce gâh gâh kendü hazinelerin-den olmak üzere yirmişer otuzar bin guruş Ordu-yı hümâyûn hazinesi-

ne i'ânnet ederek temşiyet-i umûra dikkat-i tâmm eylediği şinfide-i pâdişâh-ı enâm olup hakkında lehâza-i inâyet-i şâhâneleri derkâr buyurulmağın, muktezây-ı şîme-i bende-i perverfleri üzere bir a'îâ sevb Semmûr kürk ile bir kıt'a mücevher hançer pesendü tahsini havibir kıt'a hatt-ı humâyûn imlâ ve silâhdârlık hizmetiyle şeref-yâb olan Abdullah Ağa vesâtetiyle Ordu-yı (278a)Humâyûn cânibine ba's u isrâ buyurdular. Evâhir-i şehri Saferü'l-hayrda Ordu-yı humâyûna dunûlü istihbâr olundukda menterhâne-i Âsaff ve Enderun ağaları ile Kethudây-ı Sadr-ı azâmî Elhâc Ahmed Resmî Efendi ve Çavuşbaşı Elhâc Mehmed İspir Ağa nâric-i Ordu-yı humâyûndan istikbâl ve alay ile Otağ-ı Sipehsâlâr-ı ekremî pişgâhına isâl eylediler. Ba'dehû Sadr-ı a'zam hazretleri dahi otak önünde teşrifât-ı humâyûnu lâyıkı üzere istikbâl ve evvelâ hatt-ı humâyûnu ahz u takbîl ve hil'at-ı şehinşâhiyi ziver-i dâş-ı tebcil eyleyüp hançer-i Mirrih-eseri ziver-i kemer eyledikten sonra, otaklarına rü-cû' ve hatt-ı humâyûnu kırâ'at etdirüp ibarât-ı latifesin herkese isma' eylediler.

Pes, Ağa-yı mûmâ-ileyhe bol yenlü sirt Semmur kürk ilbâs ve ma'iyetlerinde olan iki nefer çâki Sâpânlarına birer Serhaddî kakım kürk iksâ ve elli nefer etba'ına cânib-i miriden hil'atler geydirilüp enderân-ı zokak-ı Âsafide civâr-ı hayme-i Sadr-ı a'zamde nasb olunan hıyâma nüzûl ve beş on gün mikdâr-ı ikâmet eyledikten sonra Âstâne-i sa'adet tarafına kufûl eyledi.

A z l - i A ğ a - y ı s i l â h d â r â n
v e n a s b - ı S e r - k a s s â b â n - ı
O r d u - y ı H u m a ' y u n A l i A ğ a :

Ordu-yı Humâyûnda Silâhdâr Ağası olan Kuru İbrahim Ağa, sefer-i hümâyûn iktizâsı üzere 80-90 âdem basleyûp izhâr-ı şân ederek Ocak ahâlisi miyânında tehdidini ikâ'a med'ar olur esbânın tahsiline ibtidâr eylemeğe rağbeti olmadığı ve bu vechile ba'sı umûr-ı ocağın idâreden kaldığı Sadr-ı a'zam hazretlerine ifade ile azli tasfım olunup ve birkaç seneden berü Ordu-yı hümâyûnda kasâbbaşı olan Ali Ağa'nın ol bâbda hizmeti mebrûr ve yesâr-ı hâl ve cihât-a sâireden Silâhdar Ağalığına olan liyâkat u isti'dâd-ı beyne'l-ena'm meşhûr olduğu Sipehsâlâr-ı ekrem hazretlerinin ma'lûmları olmağla şehr-i Saferü'l-hayrın yirminci Sebt günü, mûmâ-ileyh İbrahim Ağa azli ve Astâne-i Sa'âdete insirâfa ruhsat-yâb olup, yerine Ordu-yı Humâyûn Kassâbbaşılığını rû'yet (278b) eylemek üzere sâbıku'z-zikr Ali Ağa, Silâhdâr Ağalığı ile mesrûr u kâmyâb buyuruldu.

T e v c i h - i B o s t a n c ı b a ş ı l ı ğ - ı
E d i r n e b e - M e h m e d H a s e k i :

Nehr-i Tuna'nın ahad cânibi yed-i a'dâda olmak takribiy-
le, düşmen-i mekkârın (Sinne?) Bogazından Bahr-ı Siyâha donanma ihrâc ve Karadeniz sevâhilinde vaki' Varna ve Kavarna ve Misivri ve sair mahallerde kâin ahâli-i fukarâyı iz'âc eylemek fikr-i fâsidinde olduğu ürcütesi gâh gâh beyne'n-nâs şayi' olmağın her ne kadar aslı yok ise de iktizâ eden mahallerin takviyeti tedârükünde olmak, merâsim-i hazm u ihtiyâta ri'âyet kablin-den idiği, ol bâbda Rikâb-ı humâyûnda akd olunan meclis-i şârâda zebân-güzâr ve Aydos havâlisinde müddet-i meddeden berü ikâmet eyleyen Mehemed Haseki'nin ol havâliğe ittâlâ'-ı tâmmı olmakdan nâşî Edirne Bostancıbaşılığıyla kadri terfi' olunduğu takdirde hîn-i iktizâda beş-on bin mîkdârı asker ile matlûb olan mahalde

isbât-ı vücûd eylemeye sâbih-i liyâkat u iktidâr idüğü huzûr-ı Humâyûna ilkâ olunup kaim-makâm Paşa tarafından, emr-i mezkûrun rikâb-ı humâyûnda istihsân olunduğu, Sadr-ı a'zam hazretleri cânibine tahrir ve Rikâb-ı kâmiyabda pesend olduğu misillü taraf-ı Sipehsâlâr-ı ekremide dahi müstahsen görüldüğü sûrette kuvveden fi'le gelmesi tastir olunmuş idi.

Binâen-aleyh me'mûr olduğu mahalden Ordu-yı humâyûna da'vet ve Edirne ve havâlisinden ma'lûmü'l-mikdâr asker tahrir ve vakt-i hâcetde her ne cânibe iktizâ eder ise ol bâbda şeref-sudûr olacak emr-i velilü'l-kadrin mantûku üzere der-akab hareket ve ta'yin olunan mahalle şitâb u müsâra'at eylemek şartiyle şehr-i Saferü'l-hayrın yirmi üçüncü günü, lihye min i'fâ ve Edirne Bostancıbaşılığına hil'at iksâ buyrulup alâ cenâhi'l-isti'câl Edirne'ye irsâl olundu.

Nefsü'l-emr mûmâ-ileyh matlûb olan asker-i tahrir ve yerlü yerinde âmâde etmiş olmağla feth-i meclis-i mükâleme ile Devlet-i Aliyye murahhasları avdet eylediklerinde, ol güne li-ec-li'l-ihdiyât tahrir ü tehyi'e eylediği asker ile mu'asker-i Humâyûn (279a) tarafına celb için mübâşir irsâl olunduğu akabinde cem' eylediği asâkir-i firâvânın bir mikdârın Varna ve bir mikdârın Niğbolu ve Ruscuk canbine irsâl ile edây-ı hizmet, ve kendüsü Şumnu Sahrasında huzûr-ı Sipehsâlâr-ı ekremi'ye vusûle müsâra'at eyleyip bundan sonra mahallinde beyân olunacak vech ile müceddeden temdid-i mütâreke husûsu mün'akid olup gavâ'il-i herb u kitâl bir eyyâm dahi münkata' olduğu tahakkuk eyledikde, yine Edirne'ye avdet ve me'(mül) olduğu üzere ol tarafın istihsâl-i âsâyişine sarf-ı maktûr eyledi.

T e v c i h - i E y â l e t - i M o r a
b e - B a ş b u ğ - ı D e r b e n d â n
A l i P a ş a v e a l a y - n ü m ü d e n - i
B a ' z ı R ü ' e s â y - ı A s â k i r :

Bundan mukaddem Mora muhassılı nasb u ta'yin olunan ve-
zir Kelleci Osman Paşa'nın hengâm-ı hükûmetinde cezire-i mezbûre
ahâlisinden ba'zı haydûd makûlesi zuhûr ve cevr ü ta'addiflerinden
re'âyâ fukarâsı bi'huzûr olur. Mahall-i mezkûr, mukaddemâ mastûr
olduğu üzere, Serdâr-ı ekrem hazretlerinin teshir ü tasfiye eyle-
diği mahall olduğundan kâffe-i serâ'iri kendülere mekşûf olmağın
te'min-i bilâd ve tahsil-i âsâyiş-i ibâda ihtimâm-ı tâmin eylemek
şartıyla şehr-i Saferü'l-hayrın yirmi beşinci günü, avâtıf-ı aliy-
yeden Eyâlet-i mezkûre, müşârûn-ileyh vezir Ali Paşa'ya i'tâ ve
ahâlisin gözetmek tenbih ve sâbıkı müşârû'n-ileyh Osman Paşa'ya
dahi kal'ası muhâfazası şartı ile Eğriboz Sancığı ihsân u tevcih
buyruldu.

Yevm-i mezbûrda befer-i hümayûna me'mûr olan Çatalcalı
Ali Ağa ile mir-i mirândan Bosnevî Mustafa Paşa biner nefer âdem
ile âlây gösterüphil'at ilbâsıyla nevâziş ü teltif olunduklarından
sonra, çend ruz mürûr eyledikde mûmâ-ileyh ma'iiyyetinde olan Bosna
askeri ile Ruseuk muhâfızı ma'iiyyetine ta'yin ve mezkûr Ali Ağa
yanında olan bin nefer dilâver ile Silitre cânibine tesyir olunup
Balya Boğazı câniblerin hıfz u hırâset eylemesi telkin olundu.

T a f s ı l - i a h v a l - i A l i B e y
v e z i k r - i k e y f i y y e t - i
i s y â n - ı 0 :

İstimâ' olundugu üzere, meskûr İbrahim kethüdâ merhûmun abd-i müşterâsı olmağla (279b) meşhûr olup tekerrür-i melevân ve tekeşür-i havadis-i ez mân ile birkaç sene zarfında ümerây-ı Mısır'ın Ser Âmedi olduğundan başka az zamanda şeyhü'l-beledlik ile bekâm ve semâna mümtedd olmak takribiyle kabz u bast-ı umûr-ı enâm-da istiklâl-i tâmm kesb eyleyüp gâh gâh vülât-ı Mısır'a galebe sûretlerin irâ'ete şürû' ve ba'zılarının azli dahi inzimâm-ı re'y-ı nâ-ber-savâbiyle vukû' bulduğundan vâililer dahi mekr ü karbinden istiş'âr ve ber-vech-i sühûlet dâire-i Mısır'dan tard u teb'idi husûsunda irâde-i perğâr-ı efkâr ederler idi.

Es-cümle 1177 târihlerinde Mısır da bulunan Gürcü Mehmed Paşa dahi mir-i şakâvet-sem'arin, fesâdı mü'eddi etvâr-ı nâ-ber-câyâ ictirâ eylediğın tahkik ve ibâd u bilâd üzerinden def'-i mazaratı sınında ukalây-ı Mısır ile i'mâl-i fikr-i dakik ederek bir takrib ile sene-i mezbûre mirü'l-hâclığın uhdesine ta'lik eyleyüp kâffe-i levâzımın tekmil ve cânib-i Hiçâz'a tesbil eylemiş idi.

Müşârü'n-ileyhin azli huccâc ile mir-i merkûmun avdeti evâmına tesâdüf eylemekden nâşi ba'zı rûfekâ i'anesiyle yine Mısır'a duhûl ve ke'l-evvel Şeyhü'l-bedellik vâsıtasiyle rekiz-i samiri olan zehrâb-ı cevri ü ezâyı icrâ ile meşgûl olup kemafi's-sâbık merci'-i eshâb-ı redd ü kabûl olmuş idi. Annâ ol esnâda servet ü yesâr cihetlerinden kendüye muşabih ü mümâsil ve idâre-i umûr-ı memleket husûsularında iktirâh eylediği re'ye mu'âris u müdâhil olur ebtâl-i ümerây-ı Misriyyeden sahib-i liyâkat u iktidâr kimesnelerin kesreti olmağın dil-hâh üzere ikâ'-ı fitne vü fesâd ve izhâr-ı uvr ü inâd edemediğinden taraf-ı hilâfda olan ümerânın i'dâmine sa'y ve mahfiyyen her birinin kâran görmeğe müteyakkız âdem-

ler vely eyledi. Öteden berü aharı katı u i'dâm ve def'-i gâ'ile-
i muhâlifin ile benâm ümerây-ı Mısır miyânlarında bir resm-i ma'-
rûf olduğundan mütehayyizân-ı beldenin ekser evkâtı birbirinin
hâllerine tahsil-i vukûfa masrûf olmağın ol vechile kendü ile mu'-
âdât u mukâvemete muktedir olanlar (280a) ba'zı âgâh u mütebassır
âdemler vesâtetiyle mir-i mezbûrun habâyâ-yı zamir-i habâset-semi-
rine vâkıf olmalarıyla der-akab def'-i şerr ü şûru belki izâle vü
ifnây-ı vücûdu husûsunda ittifâk u ittihâd ve nihâyetü'l-emr bir
dahi şehre duhûl eylememeğe ihtimâm olunmak üzere 78 senesi evâ'-
ilinde cebren ve kahren sevâd-ı Mısır'dan tard u ib'âd eylemişler
idi. Bir eyyâm havâli-i Mısır'dan Sa'id ve Hemmâm câniblerine
geçt ü güzâr ve asâkir-i firâvân ile bâdiye-peymây-ı idbâr olup
(_____) deşt (ü) saharî ve kat'-ı feyâfi ederek Hemmâm şey-
hi tarafından istimdâd ve ol dahi evâmir-i pâdişâh-ı cihân-mutâ'a
inkıyâd eylemek şartıyla Mısır'a duhûl için kendüsüne i'ânet ü im-
dâd eyleyüp Râkım Paşa vilâyetine hengâmında ba'zı şürût ile tav'-
an ve kerhen yine Mısır'a dâhil ve bu vechile muhâliflerden ahz-ı
intikâma kendüsünde miknet hâsıl olmağın niyyet-i sâbıkası üzere
rû'yet-i umûr-ı şeyhü'l-beledde da'vâ-yı şirket edenlerin ekseri-
sin katı ve ba'zıların diyâr-ı âhara nefy ederek ahâli-i Mısır'ı
kendüsüne bend ü rabt ve katı ü ihrâc eylediği kimesnelerin emvâl-
ü eşyâsan zapt eyleyüp ihzâr-ı şenâ'at u ibtidâr eyledi. Merkû-
mun bu güne sulm u ta'addisinden ahâli-i Mısır'ın bi-zâr olduğu
Şam Vâlisi Osman Paşa tarafından ma'rûz-ı atabe-i şehriyâr-ı As-
mân-iktidâr oldukda te'dib ü gûşmâli iktizây-ı vakt ü hâle göre
atebe-i gerdûn-penâhdan gâh cânib-i müşârûn-ileyhe ve gâh Mısır'a
vâli ta'yîn buyurulan vüzerâyâ ihâle buyurulup ber-muktezây-ı
irâde-i mübdi' u Halık her birinde bir mâni' u 'â'ık zuhûr etmeğın

ol dahi hakkında olan irâde-i kazâ-cereyândan habir u gûyâ, es-bâb-ı necâtın istihsâle çâre vü tedbir eyleyüp, vaktiyle külliyyet-lü asker beslemek için cem'i hazâ'in ve istikmâl-i levâzıma sâk-ı sa'yın teşmir ve agniyây-ı Mısır'dan niçe bi-cürm kimesneleri mu-sâdere vü tekdîr eyleyüp i'ânet ü ittibâ' eylemiyen bi-günâhların ba'zısının katl ve ba'zıların der-zencir (280b) ederek cevri ü ezâsiyi le herkesi âzürde vü dilgîr eyledi.

82 tarihi evâhîrına gelince cânib-i Saltanat-ı seniyye-den ahz ü isti'sâl olunmasına ihtimâm olunmak ihtimâli nakş-ı ser-levha-i hayâli olmağın ibdâ' eylediği zulm u i'tisâfı oldukça ihfâ ve âvâze-i fesâdın cânib-i saltanat-ı seniyyeye mün'akis olmama-sına i'timâd eder idi. Ol vakitler Devlet-i aliyyenin düşmen-i di-niyle olan ceng ü cidâli henüz silm ü musâfâta mübeddel olmamış olduğundan padişâh-ı cihân-panâh hazretlerinin emri gazâ vü cihâd ile iştigâlin fırsat ittihâz ve i'lân-ı udvân ve tuğyâna âgâz ey-leyüp zikr olunduğu üzere tahsil-iservet ü yesâr ve iktisâb-ı mik-net ü iktidâr için alenen hakn-ı dimâ ve nehb-i emvâle ictisâr ey-ledi. Emir-i Mekke-i mûkerreme Şerif Ahmed bin Mes'ûd tarafından rikâb-ı humâyûna ve andan mu'asker-i fevz-merhûma vürûd eden mekâ-tibden müstefâd olduğu üzere tahrîr olunduğu mertebelerde ishâr-ı bagy ve ikâ-ı fesâd ile iktifâ etmeyüp 84 senesi evâ'ilinde Hare-meyn-i muhteremeyn câniblerine itâle-i dest-i gavâyet ve kendüsünü şerâfetden azl ve vâdi-i Fatıma havâlisinde olan Şerif Abdullah ı nasb eylemek için on binden mütecâviz usât ve yüz mikdârı top ve zenberek ve cebehâne ve mühimmat ile dâmâdı Ebû'z-Zehab Mehmed Bey'i techiz ü tesyir ve Cidde vâlisini ta'yin için Hasan Bey nâm

kimesneyi dahi kendülere terfik eyleyüp semt-i Hicaz'a tesbil eyledi.

Eşkiyây-ı mezbûre dahi tasaddî edecekleri umûr-ı müstekreheden aslâ tehâşî vü mübâilât etmeyüp kendülere ta'lim ü telkin olunduğu vechile evvelâ nisf-ı tarikden hilâf-ı vâki' s'ahte evâmîr âşer ile, Şerif-i müşârûn-ileyhin mesned-i Şerafetden ma'zûl olduğun işâ'at ve mukaddem Şerif nasbında olan kıyl-ü-kâil dahi da'vâya takviyet vermegin Şerif-i müşârûn-ileyh b'adi-i emirde ızhâr-ı muhâlefet edemeyüp ol vechile şâyi' olan habere (281a) i'timâd ile havsa-i Harem'de vukû'-ı fesaddan ihtirâzen arz-ı Batinâ'dan hurûc ve terk-i Beytu'llâhîl-mahrûc eyledi.

Peş mezbûrlar sene-i mezkûre evâil-i rebî'ü'l-evvelinde Medine-i münevvere

بسم الله الرحمن الرحيم

iskelesi olan Yenbu'a vusûl ve sükkânı kendülerin adem-i kabûl ile üç gün mikdârı ceng olunmağın tarafeynden katı vâfir kimesne mecrûh u maktûl olarak âkıbetü'l-emr bender-i mezkûr ahâlisinin cem'iyetlerin tefrik ve Şerif tarafından hâkim bulunan kimesneyi şehid eyleyüp mânend-i kazâ-i mübrem vâdi-i Fâtîma havâlisinde Şerîf Abdullah ordusuna munzamm olup cem'iyetlerine takviyet verdikten sonra mâh-ı mezbûrun on yedinci günü Mekke-i mükerreme'ye duhûl ve Şerif-i müşârûn-ileyhin hânesi yağma vü ihrâk ve ahâli vü mücâvirin-i Beytu'llâhî'l-harâm'dan niçe zevî'l-iktidâr kimesneleri tecrim ü ta'zim ile ol hıttâ-i celîlû'l-i'tibârda icrây-ı envâ'-ı bagy u şikâk eylediler.

Bir eyyâm havâli-i Harem'de icrây-ı Sunûf-ı fitne vü fesâd ve nihâyetü'l-emr yâver ü mu'inleri olan Şerif-i mûmâ-ileyhi

kimesneyi dahi kendülere terfîk eyleyüp semt-i Hicaz'a tesbîl eyledi.

Eşkiyây-ı mezbûre dahi tasaddî edecekleri umûr-ı müstekreheden aslâ tehâşî vü mübâlât etmeyüp kendülere ta'lim ü telkin olunduğu vechile evvelâ nisf-ı tarîkden hilâf-ı vâki' s'ahte evâmîr âeşr ile, Şerîf-i müşârûn-ileyhin mesned-i Şerafetden mazûl olduğun işâ'at ve mukaddem Şerîf nasolında olan kıyl-ü-kâl dahi da'vâya takviyet vermegin Şerîf-i müşârûn-ileyh b'adî-i emirde azhâr-ı muhâlefet edemeyüp ol vechile şâyi' olan habere (281a) i'timâd ile havza-i Harem'de vukû'-ı fesaddan ihtirâzen arz-ı Batinâ'dan hurûc ve terk-i Beytu'llâhil-mahrûc eyledi.

Pes mezbûrlar sene-i mezkûre evâil-i rebî'ü'l-evvelinde Medîne-i münevvere

في حباله التي خرجها الاخرى

iskelesi olan Yenbu'a vusûl ve sükkânı kendülerin adem-i kabûl ile üç gün mikdârı ceng olunmağın tarafeynden katı vâfir kimesne mecruh u maktûl olarak âkıbetü'l-emr bender-i mezkûr ahâlisinin cem'iyetlerin tefrîk ve Şerîf tarafından hâkim bulunan kimesneyi şehid eyleyüp mânend-i kazâ-i mübrem vâdi-i Fâtîma havâlisinde Şer'îf Abdullah ordusuna munzamm olup cem'iyetlerine takviyet verdikten sonra mâh-ı mezbûrun on yedinci günü Mekke-i mükerreme'ye duhûl ve Şerîf-i müşârûn-ileyhin hânesi yağma vü ihrâk ve ahâli vü mücâvirin-i Beytu'llâhi'l-harâm'dan niçe zevî'l-iktidâr kimesneleri tecrim ü ta'zim ile ol hatta-i celfî'ü'l-i'tibârda icrây-ı envâ'-ı bagy u şakâk eylediler.

Bir eyyâm havâli-i Harem'de icrây-ı Sunûf-ı fitne vü fesâd ve nihâyetü'l-emr yâver ü mu'inleri olan Şerîf-i mûmâ-ileyhi

kimesneyi dahi kendülere terfik eyleyüp semt-i Hicaz'a tesbil eyledi.

Eşkiyây-ı mezbûre dahi tasaddif edecekleri umûr-ı müstekreheden aslâ tehâşî vü mübâilât etmeyüp kendülere ta'lim ü telkin olunduğu vechile evvelâ nisf-ı tarikden hilâf-ı vâki' s'âhte evâmîr neşr ile, Şerif-i müşârûn-ileyhin mesned-i şerafetden mazûl olduğun işâ'at ve mukaddem şerif nasbında olan kıyl-ü-kâl dahi da'vâya takviyet vermediğin şerif-i müşârûn-ileyh b'adî-i emirde ızhâr-ı muhâlefet edemeyüp ol vechile şâyi' olan habere (281a) i'timâd ile havza-i Harem'de vukû'-ı fesaddan ihtirâzen arz-ı Batinâ'dan hurûc ve terk-i Beytu'llâhîl-mahrûc eyledi.

Pes mezbûrlar sene-i mezkûre evâil-i rebî'ü'l-evvelinde Medine-i münevvere

في حباله التي عجزوا عنها

iskelesi olan Yenbu'a vusûl ve sükkânı kendülerin adem-i kabûl ile üç gün mikdârı ceng olunmağın tarafeynden katı vâfir kimesne mecruh u maktûl olarak âkıbetü'l-emr bender-i mezkûr ahâlisinin cem'iyetlerin tefrik ve Şerif tarafından hâkim bulunan kimesneyi şehid eyleyüp mânend-i kazâ-i mübrem vâdi-i Fâtima havâlisinde Şer'îf Abdullah ordusuna munzamm olup cem'iyetlerine takviyet verdikten sonra mâh-ı mezbûrun on yedinci günü Mekke-i mükerreme'ye duhûl ve Şerif-i müşârûn-ileyhin hânesi yağma vü ihrâk ve ahâli vü mücâvirin-i Beytu'llâhî'l-harâm'dan niçe zevî'l-iktidâr kimesneleri tecrim ü ta'zim ile ol hitta-i celfî'ü'l-i'tibârda icrây-ı envâ'-ı bagy u şikâk eylediler.

Bir eyyâm havâli-i Harem'de icrây-ı Sumûf-ı fitne vü fesâd ve nihâyetü'l-emr yâver ü mu'inleri olan Şerif-i mûmâ-ileyhi

mesned-i şerâfet'e ik'âd ve hilâfgirlik edenlerin ba'zıların katl ve ba'zıların tard ü ib'âd ederek ma'iyyetlerinde olan Hasan Bey'i Cidde gümrükçüsü ta'yin ve "ol tarafın işin gördük" yolıu Mısır'a da'vet ve Mirü'l-hâcc Osman Paşa'nın Şâm-ı Şerif'den iz'âc u ih-râcına mübâşeret eylediler.

Şerif-i müşârûn-ileyh ise, mir-i tuğyân-medârın sahta evrâk ile tertib eylediği heyel-i âkıl-firbine vâkîf ve ictisâr eylediği şenâ'at ü şekâvete ârif olmağın, cem' eylediği âsâkir-i firâvân ile Mekke-i mükerreremeye dâhil ve müşârûn-ileyhin bu sûret-de mesmed-i şerâfet'e rüçû'undan Şerif Abdullah cânibdârları müs-teş'ar olarak mânend-i sehâbe-i sayf havâli-i Harem'den az zemânda mütekaşşı' u zâil oldular.

Bu haber Mısır'a vâsıl ve cesâret eylediği umûr-ı kerîhenin encâm-pezîr olmayacağına kendüsünde dahi yakın hâsıl olmuş iken, ol rüştenî-i habâset-şumâr kat'â tehâşî vü 'âr eylemeyüp (281b) yine tuğyân u mu'âdâtında ısrar birle cânib-i Şâm'a ta'yin-i leşker-i cerrâr edüp matlûbunun ber-vech-i sühûlet husûlüne med'ar olsun için arabıyyü'l-ibâre bir kit'a kâğıd tahrîr ve bâlâsın vü-zerâ buyuruldusu misillü mühr-i kebir ile temhîr eyleyüp ehl-i Şâm cânibine tesyîr eyledi.

S ü r e t - i k â ğ ı d

صدر هذا الفرمان

لجليل كشان من ديوان مصر المحروسة العالی دامت له العافى والمعافى
 بامر من من به الكريمة المنان على اهل هذا الزمان فاطهر العدل والامان
 ونعم بالفضل والامان جميع اهل القرى والبلدان وارغم انرف اهل الجور
 والطغيان اميرالامراء الكرام وكبير الكبراء العظامه المنخص بمنزلة عناية
 الملك العديم ميراللوای كشریف السلطانی والعلم المنيف الخاقانی الذی
 علی باب الحاج سابقا و قائم مقام بمصر المحروسة حال و دام عنق وسعد و بقاءه
 مضمون حمد الباری النعم ومحوى الرمم الذی تقدس وعظم قدر الحرم و بارئ
 حوله بجزيل النعم وامر بانعدل في سائر الامم و اوعد الظالم بالهلكة والنعم
 القائل تعالی في كتابه المبين . والله لا يحب الظالمين . ان الله لا يصلح عمل
 الفاسقين فدو ناس علی القوم الفاسقين والصلوة وكردم علی رسوله الامین سيد
 اجمعين القائل وهو صدف من قال الضرب يزال و علی اله واجمها الذین
 سادوا وشادوا الدين صلوة وسلاما دائمين الی يوم الدين و بعد فريد
 والتجارات ونوامی الامر والبركات وجزيل النعم والخيرات في سائر الاوقات
 والساعات الی حضرت العلماء العالمین . والفقهاء والمحدثین المنین بش
 سيد الانام وقضاة الاسلام . وارباب المناصب والحكامه والاکابر والاعیان
 الكرام والخوادم والصوام من اهل مدينة دمشق الشام اعزهم الله بنور العدل
 واحكامه واجارهم من الظلم وظلمه وعاملهم بالطافة واکرامه وافان
 عليهم جزيل انعامه آیین . الذی یحیط به کريم علمک وسلمیم فیهکم ان الامة
 لا یجتمع علی الضلالة وقد علمتم ما فعله عثمان بائنه فی ارضکم وفي غيرها

من الظلم وانما قد تعرض للحجاج والزوار وسلط عليهم الاشرار والفساق والاذنية
 والاضرار وظلم المسافرين والتجار واذى اهل الاماكن الشريفة ويبدل بيت الحرمين
 الشريفين بالحنيفة وتعدى حد ود الدين وفتح ما لا يليق بالمسلمين وقد قال
 من لا نراه العيون ومن يتعدى حد ود الله فاولئك هم الظالمون ولما بلغنا عنه
 ما يبلغ وانه في اثناء الارض المقدسة قد ولع بما درنا سوء فعله بالقبض
 كما ازلنا في العام المنقضي من ظله المعضه وازونا ان نطهر منه تلك الارض
 نصرة للدين وجرع للمسلمين واعظم القصد والاجتناب دفع ضرره عن الارض
 المقدسة والحجاج بتعاليمها كشراف ما جعل بجزسكم حل لكم وبلغنا ايضا
 ما فعل بالعلماء في غرة وقد اذاقهم بالذل بعد العزة ورد منهم في الارض بالجمرة
 ولقد يشاء القدسي عن الالة من انه يولي ولما فقد اذنته بالحرب والصلوات
 لا يشك اولياء الله لقول الله تعالى وكما جلا سمي انما يحشى الله من عباده العلماء
 واذا كنتم بذلك غير راغبين وعلى دفع ضرره غير قادرين فتمنى انشاء الله
 قادرون على الالة ما هنالك وقد افنتنا المذاهب الاربعة بذلك فاستقرت
 وهو نعم الوكيل بوسايلنا ان ينصر دين محمد يعلى ووضوفا الهرة والاموال
 في رضى الملك المتعال ووجهنا الشاكر والايضان ليرفعون يد الظالمين
 ويستردون هذا المطالم ويحفظون الديار والمعالمة ويعتصرون العاطلين من السلام
 والمقصود منكم تولى الظالمين والبعده عنهم من غير ان يتولم منكم فانه منهم
 وان يقتصدوا فيما يدفع الشروع ويوجب لكم الفرح والسرور والعبادة بالعدل
 والعبارة ولا يبر الحجاج المتأذى من طرفها يتولوه وحفظا وصيانة كالحجاج بيت الله
 فبما ووا على الخير وانها حب الخير والبصر كما قال الملك المنان وتعاونا
 على البر والتقوى ولا تاتوا على الائمة والعهدة وان والنصر من الكرم الفخري
 لمن طلب العدل والصلح بهما نحن قد اخترناكم وللعامة على الخير قد اخترناكم
 ومن تولى هذا المطالم وانر سكم حدة ذباكم فالعساكر فاصد البغى جميع بالدنية

وقد نظرنا غضب الله وسخطه عليه فأحفظوا منه سائرًا سوالكم واجراكم
والله عن ليقم في ارضكم بين نجاكم وراعى العلاء والاكابر على وانتم بالمعالي
على الخير اولى وعلى القربى منكم والبعيد والطارف والتلبذ والاحرار والبعد
ايمان الله ورسوله واما بننا السعيد والله يفعل ما يشاء وعجكم ما يريد
والخير يكون والصلب يكون في فصل الالدهم

Şâki-i merkûmun tahrir eylediği kâğıd-pâre ile Mısır ümerâsından intihâb ve Şam üzerine irsâl eylediği İsmail Bey ve Tantavi Ali Bey ve Habeş Ali Bey nâm şakiler meşâyih-i kadime urbândan Zâhir nâm kimesne ile istizhâr ederek haşerât-ı kesire ile muzâfât-ı Şâm-
dan Nablus ve Cenîn ve Gazze ve Remle ve Yafa hav'alisin zabt u teshir ve tarafından mütesellimler nasb u ta'yin eylediği uhdüse-
leri Şâm vâlisi tarafından ve Haremeyn-i muhteremeyn câniblerine münteşir olan heşâdârlarının pâ-y-merdi-i ebtâl-i Adnan ile arâzi-
mukaddese-i Yesrib ve Batınâ'dan tard u teb'id olunmaları ile öte-
den berü Beldeteyn-i Tayyibeteyn cânibine irsâli mu'tâd olan hubû-
bat ve vâridât-ı sâirenin kat'ı ile mücâzât mi'razında vâcibü'l-
ihtirâm olan Haremeyn ahâlisin tazyika ictisâr eylediği Şerif-i
Mekke-i mükerreme ile ulemâ-yı a'lam-ı Beytü'l-harâm câniblerin-
den kaleme alınup 84 senesi evâhırında mufassal tahrirât ile Süd-
de-i seniyyeye arz u i'lâm olunmağın tefâsil-i hâl ma'lûm-ı Şeh-
riyâr-ı huceste-hisâl oldukda ol vakit ukalây-ı devlet ve ulemâ-yı
(millet) hazaratıyla meşveret buyurup ahâli-i Şâm'a olan
varak-pâresi ile sâir harekât-ı masture vü menkûlesi dermiyân ve
bu göne hilâf-ı rızâ-yı (mevîâ) ve mugayir-i şerâ'it-ı şerif-
at-ı garrâ ibâd u bilâdı ta'ciz ü tekdir ve hevâdârları olan u-
sât u bugâtı etrâf u eknâfa techiz u tesyir ile alem-efrâz-ı şâ-

kāvet ü tuğyân ve kadem ü nihâde-i zirve-i bagy ü isyân
olduğu hâsır bi'l-meclis olanlara ifhâm ü i'lân olundukda her kes
habis-i mezkûrun vech-i meğrûh üzere âfâk-gir olan şerâre-i şerr ü
şûru bundan sonra (282a mükerrer) tedbir-i âkılâne ve pend ü nush-
ı hakimâne ile pezir efte-i inntifâ^x olacak hâlâtından olmadığı
takrir ve belki ta'yîn-i asâkir-i bi-kerân ve itlâf-ı nukûd u le-
vâzım-ı firâvân ile bir gün evvel izâle vü i'dâmına dâmen der-ke-
mer-i ihtimâm olmak ve vâcibât-ı umûrdan olduğun tafsil eylediler.

Pes, verile n fetvâ-yı şerife mücebince lâzım gelen ce-
zây-ı sezâları icrâ ve ser-zede-i muhûr eden fitne vü fesâdları
ref' u imhâ olunmak husûsuna himmet-i pâdişâhâne masrâf buyrulup,
hatta, mukaddem Şâm vâlisi sebep-i azli makâlesinde işâret u tas-
tir olduğuna üzere 84 senesi evâ'il-i şevvâlinde Sivas Vâlisi ve-
zir Nu'mân Paşa'ya Rakka Eyâleti inzımâmiyle Mısır tevliyyeti tev-
cih ve sefer-i hümâyûn tertibâtına dâhil olmayup rikâb-ı müstetâb
tarafından ma'iyetine ta'yîn olunan Haleb ve Musul beylerbeyileri
ve Kilis ve Azaz mutasarrıfı ve aşâ'ir u kabâ'il ve sair tavâ'if-i
askeriyyeden leşker-i giran-mıkdâr Serasker liğiyle ol emrân kifâ-
yetine nâmzed kılındı idi.

Serasker-i müşârûn-ileyh mansıbı olan Rakka cânibine
doğru hareket ve ma'iyetine ta'yîn olunan tavâ'if-i askeriyyeyi
cem' ve savb-ı me'mûruna azimet edinceye dek şaki-i merkûm tara-
fından gönderilen Ebû Zehab, mukaddem havâlf-i Dimeşk'de olan mez-
kûrû'l-ism ümerâ ve ecnâs-ı nesnâs ile enderûn-u şâm'a duhûl ve
vâlisi müşârûn-ileyh bir cânibe hurûc etmeğın bâlâda sebt olundu-
ğu vechile kal'a-i şâm'da olan müstahfızân-ı hamıyyet-nişân der-
vâze-i hisârı sedd ü bend ve âteş-i berk-iltimâ'-ı top u tüfeng

(x) Nûshada sehven: *keil*

ile harman-ı habâset-peyvend-i eşkiyâya hayli gezend erîştirüp ceng ü cidâlde ishâr-ı fütûr ve etrâf-ı sûru himâyet ü siyanet esbâbının tedârük ü ikmâlinde kat'a kusûr etmeyerek ni'met-i devlet-i ebediyyü'l-kıyâmın hakkını ifâ için cansipârlık levâsımın icrâ eyledikleri esnâda Dimeşk-i şâm üzerine gelen sunûf-ı tuğâ-tın serdâr-ı bâ-iştihârı olan Mir Ebû Zeheb, pâk-mezheb ve dürüst i'tikâd bir fatın-i dirâyet-mu'tâd olmağın âkîbet-i kârı mülâhaza ile sekene-i Dimeşk'a itâle-i dest-i ta'addiye çendân rızâ-dâde (282b mükerrer) olmadığından başka, şaki-i merkûmun dâmâdı bulunmak takribi ile nâ-çâr bu kâra düçâr ve her ne kadar ma'a'l-kerâhe bu emr-i bed-fercâma ibtidâr eyledi ise de, cesâret eylediği şenâ'at ü şakâvetden mülâhaza ederek fevka'l-gaye müsteğ'ar ve "âkîbetü'l-emr tûfân-ı 'ikâb-ı nageh-zuhûr-ı pâdişâh-ı enâmdan Serçeşme-i hayâtım mütekeddir olur" endişesinden meslûbü'l-istibâr olup husûsa ol eyyâmda Ali Bey'in vefâtı haberi dahi beynlerinde şâyi' olmağın ârâm u karâra adimü'l-iktidâr olup arâz-ı-i şâm'dan ref'-i kâr u bâr ve cânib-i Mısır'a firâr eyledi.

Z i k r - i t a r d u t e b ' i d - i

A l i B e y e z - K â h i r e - i M i s i r :

Şaki-i merkûmun arz-ı şâm'a irsâl eylediği ümerây-ı Mısır'ın Serdâr-ı hûşyârı Mir Ebu'z-Zeheb, mezkûr eyyâm-ı kalîlede Sevâd-ı Mısır'a duhûl ve fuhûl-i ulemâ ve erbâb-ı ukûlün sâhib-i redd ü kabûl olanlarıyla nihâni sohbet ve " âsi-i mezkûrun sâhib olduğu meslek-i nâ-ber-savâb bi-irtiyâb ol reh-rev-i bâdiye-i tuğ-yânı, siyâsetgâh-ı silk-i Behrâm-intikâma isâl ve nihâyet kâr-ı şâhsâr-ı hansal-bâr-ı vücûdu pençe-i kahramân-ı kahr-ı devlet-i ebed-kıyâm ile ber-kende vü isti'sâl olunacağı cây-ı igtibâh değildir. ammâ içkâl bundaki fermân-ı mefrûzu'l-iz'ân,

ولا تركنوا إلى الذين ظلموا فتمسكم النار

mazm'un-u mucâzât-nümünunda adem-i mübâlat ile bu makûle habis-i bü'l-hevesi herzemerisin re'y-i sahif ve akl-ı kesfine ser-i irâdeti teslim ve 'asây-ı itâ'ati dü-nim eden şakâ-perestân-ı ser der-hevâ bundan sonra haklarında tertib olunacak ukûbât-ı hân mân-sûz-ı hazret-i Zillu'llahiden ne vechile tahlifs-i giriban ve ne şive ile reh-yâb-ı vâdf-i emn ü emân olurlar, li'llâhi'l-hamd hele ben kerde ve nâ-kerdeden tâ'ib ü müstagfir ve bundan böyle ol fi'e-i bâgiyeye meyl ü rûkûn eylemem mukabili hulûl edecek azâb-ı 'âcil ü ecelden havfnâk ü müsteş'arım" diyerek gûş-ı hûşlarına ta'lik-ı mengûş eyledikde fi'l-asıl kulûb-ı mütehayyifzân-ı şehir şaki-i mezbûrdan i'râz edüp zuñûr-ı şâhid-i fursata nazar-bâz olmalarıyla herkes der-i ittihâd u yegânegiyi bâz ve esrâr-ı ifnâ (283a) ve i'dâmında mir-i mûmâ-ileyh ile hem-râz u demsâz oldular.

B e y t

بنوا ما نذر صورتهماي حین مشو یح و یگر مو کوز هج مارا جرایسی (دود هو)

Mir-i mezbûrun bu sıyâk üzere olan pend ü nüshu cümleye te'sir ve kulûb-ı ekâbir ü vücûh-ı beldeyi temâmen kendüye bend ü teshir eyledikten sonra bir gün mütevekkillen alâ'llâhi'l-meliki'l-mennân ol rû-siyâhân-ı memek-be-harâm üzerine cumhûr ile ikdâm ve sarây-ı Hâmâniyyü'l-esâs ve şeddâdiyyü'l-binâsının etrâfın sedd ü bend ve her taraftan ahz u ifnâsına dest der-şemşir u kemend oldular.

şaki-i merkûm bu hâli rû'yet ve mazmûn-ı kerime-i

و صناقت علیہ الارض بما حبت

mâ-sadak-ı vakt olduğun derk eyleyüp fi-mâ-ba'd bir saat mikd'arı tevakkuf lâzım gelür ise pâmâl-i nicâr-ı gurûr olan ser-i felâket medârı mûhre-i şeşder-i kazâ ve vücûd-ı nahvet-âlûdu sûpürde-i megâk-ı fenâ olacağın cezm etmekle hemen nukûd-ı mevcudiyetle nefâ'is-i eşyâdan dest-res olabildiğın istishâb ve hevâdârlarından çend nefer ümerâ ve ecnâd-ı gavâyet-mu'tâddan katı vâfir şeyâtın-ı hızlân-rehin ile sûvâr ve sevâd-ı Mısırdan bir takrib ile hurûc ve firâr eyledi.

Tâgi-i merkûmun rânde-i dâr-bâş-ı kazâ ve ser-dâde-i sahrâ vü kafra^x olduğü peyâm-ı behcet-fercâmını hâvi mir Ebû Zeheb tarafından rikâb-ı müstetâba arz u takdim olunan tahrirât şehr-i Saferü'l-ıyayrın yirmi altıncı cuma göntü muhayyem-i Ordu-yı hümayûn olan şumnu sahrâsında dest-i Sipehsâlâr-ı ekremiye vâsıl olup mutâlâisından fevkâ'l-gâye mübtehic ü mesrûr olmağın tabî u surna' ve top u tüfeng-ı ra'd-avâz ile izhâr-ı şâdmânî vü hubûr eyleyüp ol müjde ile gelan Sefir-i bâ-tebşire i'tây-ı atıyye-i vefire ve ilbâs-ı hil'at-ı behiyye etmekle şâdmân ve mahsûd-ı akrân buyurdular.

i s t i t r â d

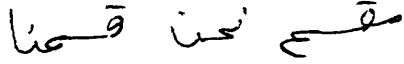
Bundan mukaddemce, ümerây-ı Misriyyeden olup şaki-i merkûmun şeyhü'l-beledliğı hengâmında Mısır'dan Mekke-i mükerreremeye tard u teb'id olunan Vekil Osman Bey'e Mısır tevliyeti i'tâ buyurulması Mir Ebû Zeheb tarafından iltimâs u istid'â olunmağla tahriri üzere 'avatıf-ı aliyye-i (283b) saltanat-ı seniyyeden rûtbe-i vâlâ-yı vizâretle Mısır tevliyeti inâyet ü ihsân ve Nu'mân Paşa ma'-

x - Nûshada sehven :

قفر

ıyyetine me'mûr mir-i mirân ve sair esnaf-ı asâkiri istishâb ve şakî-i merkûmun kande ise kahr u tedmirine bezl-i lâb ü tüvân eylemesi fermân buyurıldı. Tetimme-i hâlât inşâ allâhi'l-meliki'l-müte'âl mahallinde beyân olunur.

T e b d i l - i S e r - Z a g a r i S â l i h
A ğ a v e a z i - i K e t h u d a y - ı K u l
B e ş i k t â ş i H ü s e y i n A ğ a

Mûmâ-ileyh Sâlih Ağa'nın Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası olan vezîr Süleyman Paşa'ya tereddüd-i tâmmi olmakdan nâşî onbeş Bülük Çorbacılığından kat'-ı merâtib-i Ocak ederek hem-nâmları Zağarcıbaşı Sâlih Ağa yerine bir takrîb ile Zağarcıbaşı nasb u ta'yîn ve âbiş-hor-ı merâmdan şûriş-i nefis-i biryânın teskîn eylemiş idi. Fi'l-asıl dan müfrez ve mukadder olan nasib-i mu'ayyen-i mukarrere kanâ'at etmeyüp tahsil-i ayş dâ'iyesiyle mâlik olduğu nisâb-ı kemyâbı dahi isâl-i ma'rız-ı telef ve dest ber-dest-i efsûs u esef, kalan gürûh-ı sebûk-magz'an-ı bi-vukûfdan ictinâb ve taharri-i lâzıme-i nebâhet u âgâhî ve râtibe-i hüsyârî vü intibâhî iken mûmâ-ileyh bu dakikadan gâfil ve yekrân-ı tekayyuz u intibâhdan râcil düşüp vazifesi olmayan kelîmât-ı tefevvuha ictisâr eden bir alay jâj-hâyân-ı bi-vukûf ile ihtilâta âgâz ve ana dahi kanâ'at etmeyüp Kul-kethudâsın dahi kendüsüne şerik ü hem-râz ittihâz eyleyüp fetk u ritk-ı umûr-ı asâkire engûşt-ı i'tirâzın dirâz ve belki hem-celisi olan âkil u gafî vü sabî ile der-ı ta'n u teşnî'i bâz ve "Ocaklunun ulûfelerin te'hir ve ta'yînlerin havâle-i Sâ' - ı taksir eylemek revâ mıdır" di-

yerek gafletinden nâşî ihtilâl-i asâkiri mücib olur türrehât ile izhâr-ı sûz u güdâza ictisâr eyledi.

Mûmâ-ileyhin bu hali Yeniçeri Ağası müşârûn-ileyh vesâ-tetiyle Serdâr-ı ekrem hazretlerinin mesmu'ları olup tebdil ü tag-yiri lâzım gelmeğın şehr-i rebiü'l-evvelin ikinci günü azl ve ye-rine Saksoncubaşı olan el-Hac Mehemed Yeğen Zağarcı başı nasb u ta'yın olundu.

Zikr olunduğu üzere Kul-kethudâsı (284a) Beşiktâşî Hüseyin Ağa dahi mûmâ-ileyh ile ihtilât ve ez-kadım miyânlarında şid-det-i irtioât olmağın ertesi gün ol dahi azl ve yerine Hacıoğlu-Bâzârı eşkiyâsın tathîr ve ol bâbda ibrâz eylediği hüsn-i re'y-i dilpezîr ile şehir olan, sâbıka Zağarcıbaşılıktan münfasıl el-Hâc Halil Ağa,Ordu-yı Humâyûna celb ve Kul-kethudâsı nasb olundu.

A l a y n ü m ü d e n - i M u t a s a r r ı f - ı
T ı r h a l a O s m a n P a ş a

Müşârûn-ileyh Serdâr-ı ekrem hazretleriyle mukaddemâ Mora ceziresi tasfiye vü teshirinde kemâyenbagî bezl-i makdûr ve ol havalide niçe hidemat-ı ber-güzidesi Cilveger-i zuhûr olup her ne tarafa teveccüh ü irsâl olundu,ise imdâd-ı cenâb-ı Hudâvend-i bî-niyâz ile dâimâ ebvâb-ı feth ü nusret çehre-i tâli'-i ferhunde fâllerine münkeşif ü bâz, bir vezîr-i düşmen-şiken-i megâzî-perdâz olmakdan nâşî emr-i gazâ vü cihâdda istihdâm olunmasın Serdâr-ı Ekrem hazretleri fâl-i bi'l-hayr ittihaz etmeğın bir gün evvel Mu' asker-i Humâyûnda isbât-ı vücûd eylemesini hâvî bir kaç ay mukad-dem fermân tahrîr ü enkâz eylemiş idi.

Binâ'en-aleyh mansıbı olan Tırhala'dan hareket ve şehr-i

Asafiye da'vet olunup alâ merâtibihim yerlü yerine ik'âd olunduk-
dan sonra, Ordu Şeyhi Efendi va'z u tezkire bidâyet ve müste'id-
dân-ı pertev-i ifâzat olan müstemi'âtı, nu'âs-ı pindâr u gafletden
fkâz eylediği akabinde Manzûme-i miyâd-ı Cenâb-ı Seyyidü'l-^xenbiyâ
Muhammedü'l-Mustafa Alâyhî ezki't-tahâyâ hazretlerinden birkaç fa-
sıl huzzâr-ı meclise ismâ' ile kulûb-ı şefâ'at-hânânı tefrîh eyle-
yüp du'â ve te'mîn ve istircây-ı fevz ü nusret-i Cenâb-ı Müheymen
ü ma'în ile meclise hitâm verülüp nûş-â-nûş-ı egribe-i hoş-güvâr
-ile şîrin-kâm olduğı hâlde herkes meclisten hareket ve yerlü ye-
rine avdct eylediler.

Â m e d e n - i m u r a h h a s a n - ı

D e v l e t - i b e - O r d u - y ı

H u m â y ũ n

Bundan mukaddem mukâbele-i suvârî Seyyid Abdulkerîm
Efendi ma'rifetiyle akd olunan husûs-ı mütâreke müsta'kîb-ı mükâ-
leme-i musâlahâ olmağın Rusyalı tarafından husûs-ı mezkûra ta'yîn
olunan murahhas-ı evvel Orlof ve murahhas-ı sâni Obreşkof'un Yâş
kasabasına vürûd u ikâmet ve Devlet-i Aliyye tarafından tahsis
olunacak murahhasların gelmelerine mürâkabat üzere oldukları câ-
nib-i Sipehsâlâr-ı Ekremiden Rikâb-ı kamer-tâba arz u işâret ve
hattâ ol bâbda feld-mareşâl tarafından âmed-şud eden süferâdan
biri dahi emr-i mezkûra isti'câl olunduğın ifâde ma'rızında Mu'as-
ker-i Hümâyûn tarafından Der-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr câni-
bine tesyîr olunmuş idi.

Binâ'en-aleyh cânib-i Saltanat-ı seniyyeden dahi
işe mübâşeret olunup Rikâb-ı Hümâyûn Tevki'îliği hizmetiyle serref-

x - Nûshade sehven : "Sened"

râz olan Yenişehirli es-Seyyid Osman Efendi murahhas-ı evvel ta'yîn (285a) ve müddet-i medideden berü neşr-i enva'-ı ulûm ile evkât-güzâr olan meşâyih-ı 'izâm-ı Selâtniyyeden Ayasofya-i kebir Câmî'-i şerifi Şeyhî Yasîni-zâde Osman Efendi dahi ruhsâtnâme ile ma'iiyyetlerine terfîk ve ber-mu'tâd-ı kadîm cânib-i mirîden malzemeleri tetmîm olunup mütevassıt-ı mâbeynü'd-devleteyn olmak üzere İstâne'de mukîm Nemçe ve Prusya devletleri elçilerinin dahi iktizâ eden orta-elçilik ta'yînât bedelleri hisâb olunarak yirmişer bin guruş 'an-nakdîn yedlerine teslim ve mûmâ-ileyhimâ ma'iiyyetleriyle şehri-ı rebî'ü'l-evvelin on ikinci pazar günü Der-aliyyeden ih-râc ve Mu'asker-i nümâyûn cânibine takdîm olundular.

Tayy-ı merâhil ederek mâh-ı rebî'ü'l-âhırın dördüncü ahad günü Ordu-yı hümâyûna vusûl üzere oldukların huzûr-ı Sipeh-sâîlâr-ı ekremiye arz u ifâde eylediklerinde ol vakit muharrir-i kem-mikdâr, Teşrifâtîlik hizmetiyle evkât-güzâr bulunmağın cânib-i Sadr-ı a'zamîden murahhasân-ı Salkanat-ı seniyyenin hatırların su'al ve mutavassıtların hâllerin istifsâra me'mûr u mersûl kılınup, ikâmetgâh-ı Ordu-yı hümâyûn olan Şumnu Sâhrâsına dört sâ'at mesâfede vâki' Kamçı Suyu civârında mûmâ-ileyhimâ ile mülâkat ve sipariş buyurulduğı vechile evvelâ kendülere tebliğ-i selâm ve ba'de hû ma'iiyyetlerinde olan mutavassıttân-ı mesfûrâna isâl-i peyâm eyleyüp ertesi gün Mu'asker-i hümâyûn cânibine mu'avede ve istisvâb u istihsân olunduğı üzere murahhasân-ı devletin ma'iiyyetlerinden olan mutavassıtlar ile pazar gecesi mevkib-i hümâyûnâ iki sâ'at mesâfede vâki' ^{qâbil} karyesinde beytütet ve ahad günü Mu'asker-i hümâyûna duhûl eylemek arzusunda oldukların Serdâr-ı Ekrem

Hazretleri tarafına inhâ vü ifâde eyledi.

Hâl, ma'lûm-ı Âsaf-ı mahmûdû'l-hisâl oldukda i'lân-ı şükûh-ı saltanat-ı seniyye için anlar dahi Mu'asker-i hümâyûnda olan Ocak ağaları ile mir-i mirân ve sâ'ir rü'esây-ı tavâ'if-i ecnâdın mevcûd olan neferleriyle alâ merâtibihim (285b) vürûd edecek müsâfirân-ı devletin güzergâhları yemin ü yesârında kıyâm ve safbeste-i intizâm olmaların fermân eyledi.

Emr olunduğu üzere ertesi gün ale's-seher seksen binden mütecâviz neferât ile Ocaklar kethûdâları ve mir-i mirân ve bin başılar i'lâm-ı şakâyık-fâmlariyle yerlü yerinde hâzır ve vürûd edecek murahhaslar ve mutavassıtlara muntazırlar iken, anlar dahi, ba'de'l-istihbâr istikbâle giden kimesneler ile alay tertib ve mebitleri olan *qâib* den süvâr ve hâric-i karyaye hurûc eyledikleri akabinde sufûf-ı leşker-i encüm-şumâr miyânesine güzâr ve ol ol mahalden haymegâhlara olan Ordu-yı hümâyûnun cânib-i yesârında vâki' silahdâr Ocağı Ordusu civârında nasb olunan haymelerine -ki hareketyledikleri mahal ile bu'd-i mesâfesi iki buçuk sâ'atden ziyâdedir- ol vechile saf ender-tertib ü tesviye olunan asâkir-i bi-pâyân hılâlinden güzêrân ve harf-i tahsîn ü istiksârı pîrâye-i zebân ederek mürûr ve herkes haymelerine nuzûl eylediler.

Yevm-i mezbûrda murahhasân-ı Devlet-i ebed-ittisâil ile Devleteyn mutavassıtlarının hâtırları su'âl olunması istihsân olunmağın atlâs keseler derânunda otuz miskâl mikdârı anber ve yüz dirheme müvâzi birer kit'a öd ve birer gülâbdân (*گلبدان*) kenarlı ehrâm ve eşribe ve fevâkih makûlesinden on tabla mikdârı taraf-ı Âsafânelerinden ve yirmişer çift nân-ı hâs, onar kıyye şem'-ı asel ve sükker, on beşer dücâce-i hindî ve piliç makûlesi

Defterdâr efendi ma'rifetiyle Nüzül-emîni tarafından bir mahalle birikdirilüp her birinin hediyyesi yirmi beşer tabladan seksen tablaya iblâğ ve kable'l-asr muharrir-ı hakir vesâtetiyile Murahhasân-ı Devlete isâl ve Divân tercemânı tavassutiyile mutavasssitle- ra irsâl olunup bu vechile mihmân-nüvâzlık merâsimi edâ vü ikmâl kılındı.

V ü r ü d - ı A r a b g i r i İ b r a h i m
P a ş a b e - O r d u - y ı H u m â y ū n

Müşârûn-ileyh mansıba olan Selânik'den hareket ve memâ- lik-i Rumeli'nden sefer-i hümâyûna me'mûr olan (286a) zi-kudret ve sâ'ir tavâ'if-i askeriyeyi sevk ederek Mevkib-i hümâyûna gel- mesi bâbında bundan mukaddem fermân-ı âli-şân şeref-yâfte-i sudûr olmuş idi. Binâ'en-aleyh kapusu halkıyla Selânik'den hurûc ve et- râf u eknâfa buyurulduklar. Neşr ve Siroz ve Gümülcine havâililerin deşt ederek Ordu-yı humâyûn mürettebâtından olup pesmânde olan ba- kıyye-i asâkiri mümkün mertebe Mu'asker-i hümâyûna sevk eyledik- den sonra, kendüsü dahi şitâb u musâra'at eyleyüp mâh-ı rebî'ü'l- âhirin onuncu ve temmuzun ikinci günü Sürûcülük hizmetiyle Ordu- yı humâyûna vusûl ve otak önünden alay gösterüp ilb'as-ı ferve-i semmur ile nâ'il-i me'mûl olmuşdur.

T e v c i h - i r ü t b e - i v i z â r e t
b e - M ü t e s e l l i m - i K ü t a h y a
Ü m e r A ğ a v e s i k r - i b a ' s - ı
e z - t e v c i h â t - ı v ü z e r â

Bundan mukaddemce cânib-i Serdâr-ı Ekremiye vürûd eden tahrirâtdan müstefâd olduğu üzere Kütahya ve sâ'ir Anadolu cânib-

lerinden tekevvin eden kapusuz eşkiyasının tuğyanları hudüddan
bîrûn ve ahâli vü fukarâya ve husûsa âmedşud eden ebnây-ı sebfile
olan cevr ü udvânları kıyâsdan efsûn olup umûmen ahâli def'-akab
erâsil ü eşhâsa pâ-mâl ve bir dürlü tahammüle mecâlleri kalmadığa
Rikâb-ı hümâyûna inhâ vü isti'tâf olunup ol-bed-nihâdân-ı şakâvet
i'tiyâdın izâle vü i'dâmları bâbında Bozok ve Kenkırı ve sâ'ir el-
viye mutasarrıflarına hitâben mü'ekked evâmîr-i aliyye ile kaviy-
yü'l-iktidâr mübâşirler ta'yîn ü irsâl olunmuş idi.

Ammâ dil-hâh üzre i'tinâ olunmadığından eşkiyây-ı mez-
kûreyi endişe vü ihtirâz, etrâf u eknâfı yağma ederek der-i tuğ-
yânı bâz ve zulmü sitemleri reside-i felek-i kine-sâz olup giderek
Konya hudûdların berü cânibe güzâr ve Kütahya havalisinde olan se-
kene vü zu'afayı dahi ızrâra derkâr olduklarından mâ'adâ nefsi
Şehre duhûl eylemek rekiz-i zamîr-i şakâvet-semîrleri idüğü istih-
bâr olunmağın terfih-i ibâd ve te'mîn-i bilâda ihtimâm u dikkat
eylemek şartıyla niçe şuhûr u a'vâm gûşmâl-i erbâb-ı bagy u in'ad
ile ol havalide (286b) be-nâm olan Dergâh-ı âli kapucu başıların-
dan sâbık Kütahya Mütesellimi Ömer Ağa'ya evâ'il-i şehri mezkûr-
da Anadolu eyâletiyile rûtbe-i vâlâ-yı vizâret inâyet ve kahr u
tedmir-i eşkiyâyâ nâmzed buyurulup, irâde olunduğu üzere birkaç
gün zarfında Üsküdâr'a güz'ar ve savb-ı me'mûruna atf-ı inân-ı
rehvâr eyledi.

Cidde Beylerbeyisi olan Ömer Paşa'nın ba'zı yararlıkları
zâhir olmağın 'avârif-ı behiyye-i tâcdârîden âna dahi Cidde ibkâ-
siyle rûtbe-i celile-i vizâret inâyet ü ihsân olunup Mu'âriz muhâ-
fızı ve sâbık Kütahya vâlisi olan Sun'ullah Paşa'ya Eğriboz Sanca-
ğı tevcih ve Eğriboz Mutasarrıfı Osman Paşa'nın Mu'âriz ve Gelibolu

câhiblerine doğru gelmesi bâbında fermân tahrir u tesyir olundu.

A z f m e t - i m u r a h h a s â n - 1

D e v l e t - i a l i y y e b e - c â n i b - i

Y a ş

Mukaddem tahrir olunduğu üzere Rusyalu tarafından mükâlemeye ta'yîn olunan murahhaslar, husûs-ı mükâleme için akd olunan mütâreke eyyâmı hulûlünden çend rûz mukaddem Yâş Kasabasına vürûd ve Rusya mareşâli yanında bihûde ikâmet eyleyüp eyyâm-ı ma'dûde-i mütârekeden on beş gün mikdârı zeman murahhasân-ı devletın varmaları intizâriyle güzerân eylediği Feld-mareşal tarafından cânib-i sipehsârlar-ı ekremiye inhâr ve savb-ı Devletden gönderilecek murahhasların ale'-ı-isti'câl irsâl olunması iş'âr u iltimâs olunmağın cânib-i Saltanat-ı seniyyeden husûs-ı mükâlemeye me'mûr olan mutavassıtların dahi bir gün mukaddem mâlzemeleri tetmim ve savb-ı me'mûrlarına takdim olunmaları lâzım gelmekle, eyyâm-ı sâ'ire misillü tevkif u temkine ruhsat verilmeyüp Mu'asker-i humâyûna vürûdlerinden üç gün mürûrunda mukaddemce Murahhas-ı evvel Osman Efendi ile Murahhas-ı sâni Yâsîni-zâde Efendi'ye birer semmür kürk ilbâs ve birer müseyyen esb keşide kılınup de'b-i dirîn-i Devlet-i ebed-peyvend üzere ma'iiyetlerinde olan mutavassıtların dahi inâyet-i Saltanat-ı ebed-kıyâmdan hisse-mend (287a) ü vaye-gir olmaları muktezây-ı vakt ü hâlden olmağış; Devlet-i aliyye kâ'idesi üzere, ertesi gün Çavuşbaşı Ağa mübâşeretiyile ibtidâ Orta-elçilik pâyesiyle Nemçe devleti tarafından mutavassıt ta'yîn olunan elçi Otağ-ı Asafiye da'vet ve kendüsüne bol yenlü semmur kürk iksâ ve yirmidenmütecâvüz tercemân ve tâbi'lerinin her birine hil'atler ilbâs

ve havâss-ı etbâ'ından ba'zılarına tılâ-dûz yağlıklar ihdâ olup şerâ'it-i dostiye ri'âyet olunarak emr-i mükâlemenin dil-hâh-ı Devlet-i aliyye üzere müntic-ı musâlahâ olması husûsuna ihtimâm u dikkat ve levâzım-ı cânibdâriye ri'âyetde ser'-i mâ taksi-re ruhsat verilmemek vesâyâsı tenbihât-ı sâ'ire ile cânib-i Sadaret-destgâhiden gâş-ı hûşuna ilkâ buyurulup icrây-ı merâsim hiktâmında kıyâm ve haymesine ric'at esnâsında bir re's donanmış esb ihdâ ve muvakkaran çakırlarına ba's u isrâ kılındı.

Yine yevm-i mezbûrda bir-iki sâ'at mürûr eyledikten sonra Grandeburk devleti tarafından tavassuta nâmzed olan Orta-elçi dahi ke'l-evvel Divân-ı humâyûn çavuşbaşısı mübâşeretiyile Otâk-ı Serdâr-ı ekremiye ihzâr ve refik-ı hakkında derkâr buyurulan rûsûm-ı avârif u nevâziş bâre-i mesfûrda dahi temâmen icrâ olunup mutayyeben haymesine icra' olundu.

Pes, Devlet-i aliyye murahhaslarınının Mevkib-i humâyûna vürûdleri bir haftayı tecâvüz etmiş olmağla bundan sonra Ordu-yı humâyûnda meks ü ârâmları nâ-maggûb ve husûse bir ân akdem mahal-i me'murlarına azîmet ve temşiyet-i maslahata mübâderet eylemeleri Rusya Feld-mareşalinin matlûbu olup fi'l-asıl murahhaslığa dâ'ir iktizâ eden esbâb u mâlzemeleri Rikâb-ı müstetâbda itmâm u tekmil ve ol vechile tesbîl olunmuş olmalarıyle hemen Ordu'yı humâyûn cânibinden kedûlere Mektûbî-i Sadr-ı a'zamî Serhalifesi Mehemed Nahfî Efendi, Mükâleme-kâtibi ta'yîn ve şehr-i rebî'ü'l-âhırın on birinci günü Mu'asker-i humâyûndan ihrâc ve Ruscuk iskelesinden nehr-i Tuna'yı Yergöğü tarafına ubûr eylemeleri mu-sammem olmağla (287b) Ruscuk kasabası cânibine tesyîr olundular.

Kat'ı menâzil ederek mâh-ı mezbûrun on dördüncü günü

Ruscuk kasabası civârına vusûl ve ol mahallin ser'askeri Dağıstâ-nî Vezir Ali Paşa tarafından tertip olunan âlây ile Ruscuk sâhili-ne nüzûl eylediler.

Mahall-i mezkûrdan nehr-i Tuna'ya karşı cânibe ubûra kıyâm üzere iken Yergöğü cenerali tarafından bîr nefer kâfir zu-hûr ve "Murahas-i evvelin Büyük-elçilik pâyesi yoğise karşı câni-be lede'l-ubûr evvel-be-evvel anlar cenerâle mülâkât ile kendüle-rin mesrûr buyururlar" dediklerinde, Efendi-i mûmâ-ileyh, " Sâye-i inâyet-vâye-i pâdişâhide pâye-i merkûmu ihrâz eylediğinden gayri niçelerini dahi ol rûtbeye isâl ile ser-firâz eylemek mümkündür" deyu Yergöğü ceneraliyle uzakdan bîr mikdâr münâkaşadan sonra pâ-ye-i mezkûru ihrâz eylemiş olduğunu musaddık hizmetinde olan ter-cemânın mührüyle memhûr bir kit'a kâğıd tahrîr ve âdemisin ba'de'l-ircâ' kendüleri dahi mâh-ı mezbûrun on yedinci ve temmuzun sek-i-zinci günü Ruscuk ma'berinden ubûr ve Yergöğü cânibine mürûr eyle-yüp kal'a-i mezkûreye çeyrek sâ'at mikdârı karib sahilde tarh olu-nan ordularına nuzûl eylediler.

Bir sâ'at mikdârı zeman mürûrunde Yergöğü cenerali olan mersum, Efendi-i mûmâ-ileyhi ziyâret ile rûsûm-ı dostâneyi edâ ve onlar dahi şân-ı Devleti icrâ ederek cenerali mesfûra bir donanmış esb ihdâ ve üi'd-da've ertesi gün kendüsü dahi mesfûrun haymesine azîmet ve bir mikdâr sohbet ve arz-ı mahabbet ile avdet eyleyüp ol gece araba ve beygir ve levâzım-ı sâ'ireleri Rusyalu tarafından tekmil olunup ferdâsı Yergöğü'nden hareket ve elli-altmış nefer ile ma'iyetlerine ta'yîn olunan mihmândâr kendülerin reh-i rast-dan götürmeyüp mücerred Bükreş'i göstermemek için sapa yollardan kat'ı merâhil ederek mâh-ı merkûmun beşinci sebt günü Eflâk ve

Boğdan beynini fasıl olan Fokşan Kasabası kenârında mükâleme mahalli olmak üzere Rusyalu tarafından müceddeden inşâ olunan murabba'u'ş-şekli musakkaf mahallin civârında vâki' (288a) mişezâr pişgâhında ifrâz u tahsis olunan ordu mahalline vusûl ve haymelerine nüzûl eyleyüp ma'iyetlerinde olan mutavassıtlar dahi kendülere mahsus olan mahalde nasb olunan haymelerine duhûl eylediler.

Z i k r - i i ' t â y - ı p â y e - i
İ s l â m b o l b e - M u r a h h a s - ı
s â n i Y â s i n i - z â d e E f e n d i

Şehr-i rebî'ü'l-âharın selhi günü Devleteyn murahhasları mahall-i mükaleme ta'yin olunan Fokşan kasabası civârına nuzûl eyleyüp ibtidâ Rusya Baş-murahhası, Devlet-i aliyye Murahhas-ı evvelin ziyâret ve arz-ı hedâyâ ile ahadü-hümâ âharın hal ü hâtırın su'âl ederek tahsil-i mü'âneset eyledikten sonra Rusyalu tarafından Murahhas-ı evvel ta'yin olunan Orlof ve sâni nasb olunan Obreşkof, Devlet-i aş aliyye murahhasları ma'iyetlerinde olan Nemçe ve Prusya devletleri mutavassıtların da'vet ve onlar dahi birbirlerine iktisâb-ı âşinâyî vü ülfet eyledikleri akabinde - ki şehr-i cumâde'l-ülânın üçüncü günü idi- Devleteyn murahhasları yedlerinde olan ruhsatnâmelerin birbirlerine ibrâz ve temşiyet-i husûs-ı mükâlemeye âgâz olunacağı esnâsında fi'l-asıl Murahhas-ı sâni Yâsini zâde Efendi'ye i'tâ olunan ruhsatnâmede Büyük-elçilik pâyesi tasrif olunmadığına bina'en Moskovlu tarafından kabûlde imtinâ' ve Rusyalunun ikinci murahhası Büyük-elçilik rütbesin ihrâz etmiş olmağla miyânlarından intifây-ı müsâvâtı iddi'â ile Efendi-i mûmâileyhin meclis-i mükâlemeye duhûle nâ-mûsta'id olduğun da'vâ eyle-

diler.

Mukaddemce zikr olunduğın da'vâ üzere Devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrârın Murahhas-ı evveli Seyyid Osman efendi, Rus-cuk ma'berinden Yergöğü cânibine ubûr edeceği hengamda mahall-i mezkûrda olan ceneralin, levâzım-ı umûrundan değil iken bâdf-ı emirde mûmâ-ileyh Osman Efendinin rütbesin teftiş ve Büyük-elçilik pâyesi yoğise, "evvel kendüleri bizim ziyâretimize gelmek iktizâ eder" deyü sebkat eden güft-ü-şinidden müşteş'ar olup ma'iy-yetinde olan Yâsîni-zâde Efendi, meşâyih güruhu ndan olduğuna binna'en, ihrâz eylediği rütbe Rusyalu miyânında müte'ârif (288b)' olan merâtibden olmamaktan nâşi vaktiyle ânın dahi rütbesi istif-sâr olunacağı idrâk ve Büyük-elçilik pâyesi olmadığı takdirde ba'zı kıyl-ü-kâl tekevvün edeceğine intikâl etmekle husûs-ı mezkûru ol vakit Mu'asker-i husûs-ı mezkpuru ol vakit Mu'asker-i humâyûn cânibine inhâ ve Mevkib-i humâyûn tarafından dahi istid'âsına müsâ'ade olunarak hatt-ı humâyûn ile mu'anven iktizâ eden İslâmbol pâyesi emri tahrir ü i'ta kılınmış idi.

Ammâ ol zamana dek vâsıl olmadığından Murahhas-ı sâni Efendi-i mûmâ-ileyh için dahi Büyük-elçilik pâyesini mutazammın ruhsatnâme getürdülmesini ta'ahhüd eyledi. Ol bâbda müte'ahhid olduğunu müş'ir Efendi-i mûmâ-ileyhden sened mutâlebe olduğun esnâ'da, Mevkib-i humâyûn cânibinden gönderilen pâye emri vâsıl ve kıyl-ü-kâlin bertaraf olmasıyle matlûb hâsıl olmağın, mâh-ı mezbûrun beşinci günü tarafeynin murahhasları mahall-i mükâlemeye cem' ve ruhsâtnâmeler sûretleri hâtimelerine isimlerin vaz' eyleyüp tercemanlar vesâtetiyle mûnavele ve ahadu-hümâ âhar ile ruhsatnâmesin mübâdele eylediler.

S ũ r e t - i T e r c e m e - i r u h s a t -
n â m e - i m u r a h h a s â n - ı R u s y a

"Bizki bi-lutfi'llâhi te'âlâ Katerina-i Saniyye ve temâ-
men mesâlik ve Moskovya ve Kiyevya ve Vladimiryâ ve Nogorodya'nın
Imparatoriçesi ve eftokratoriçesi ve hükümdâriyiz.

Vazifesi olanlara işbu nâmemiz ile iş'âr ederiz ki,Dev-
let-i Osmaniyye ile devletimiz beyninde muhârebenin inkitâ'ına ve
tarafeynden mülâkat u mükâlemeye me'mûr kılınacak mu'temedün-aleyh
murahhasların vesâtetleriyle sulh ü salâhın i'âde vü istikrârına
tarafımızdan ve a'zam u efham-ı selâtin u havâkin-i fihâm, Mekke
ve Medine hâdimi ve Kuds-i Şerif hâmisi ve Rumeli ve Anadolu'da
memâlik-i feşihatü'l-mesâlik-i ma'mûrenin ve Bahr-i sefid u siyâ-
hın pâdişâh-ı mu'azzamı Şevketlü,kudretlü, azametlü Sultanu'bni's-
Sultan ve hâkânü'bni'l-hâkân Sultan Mustafa Han ibnü's-Sultan Ah-
med Han hazretlerinin taraf-ı humâyûn-ı mülûkânelerinden hâhiş ü
meyl ü rağbet-i derkâr olduğuna binâ'en Tophâne ve ebniye-i harbiy-
yenin başbuğu (289a) vezâbitı ve Rusya ve Santene()
Saint-Andre?) kavaliri,sadâkatlu,rağbetlü Konte Grigoryo Orlof ile
müsteşâr-ı hâssamız ve düvel-i sâire umûrunun rü'yetiçün tertib
olunan cemâ'atin erbâbindan sadâkatlü, rağbetlü Aleksayeb Ūbreşkof
nâm me'mûrlarımızın hizmetimizde sedâkat ü hamiyyetlerine i'timâ-
dımız olmakdan nâşî,murahhaslık ve büyük-elçilik rütbesiyle tara-
fımızdan mecmû'-ı mükâlemeye ba's ü irsâl olunmaları istihsân olun-
mağla, mûnâ-ileyhimâ mecmû'-ı mükâlemede sulh u salâhın in'ikâdına
büyük-elçilik, rütbesiyle tarafımızdan işbu nâmemiz ile bi'l-fi'l
murahhas ta'yin olup Sulh u Salâhın in'ikâd ü istikrârına kendü

imza ve mührüyle temhîr ü tahkîmine müte'allik husûslarda Devlet-i Osmaniyye tarafından Büyük-elçilik rütbesiyle ve ruhsat-ı müsâviye ile murahhas ta'yîn olunan me'mûrlarıyla bi'l-muvâfaka müz'akere vü mükâlemeye mübâşeret eylemek üzere tarafımızdan me'mûr kılınmışlardır.

İmdi mûmâ-ileyhimâ murahhaslarımız ikisi mecmû'en vey'ahud ahadü-hümâ'nın inhirâf-ı mizâcî zuhûrunda, fakat biri münferiden işbu ruhsâtnâmemiz mücebince her ne ki akd ü inşâ ve va'd ü ta'ahhüd u imzâ ederler ise, tarafımızdan makbûl ve bilâ-tağyirin ale'd-devâmı mer'î vü muhkem tutulup ve dikkat ile icrâ infâz olup hilâfına vaz' u hareketden mübâ'adet birle hilâf u mugâyiri zuhûruna cevâz gösterilmemek, belki mûmâ-ileyhimâ murahhaslar tarafından akd ü inşâ olunacak musâlahâ mevâddının tasdiknâmesini vech-i lâyıık-ı üzere i'dâd ve tarafeyndan mübâdele için mukâvele olunacak vakt ü zamanında irsâl olunmak üzere kavlı-i imparatoriçeliğimiz ile va'd ü ta'ahhüd eylediğimiz ecilden tasdikan imparatoriçelik mühr-i kebirimiz ile işbu ruhsatnâmenin temâid ü te'kid olumasını emr ü tenbih eylemişizdir.

Mîlâd-ı Isâ aleyhi's-selâmın 1772 mâh-ı nisânının yirmi sekizinci gününde Petreburg şehrinde hükümetimizin onuncu senesinde tahrir olunmuştur".

İ'tâ y - ı r ü t b e - i m i r - i

m i r â n i b e - A r s l a n B e y

Mûmâ-ileyh silahşorân-ı hazret-i (289b) Şehriyârîden olup bundan mukaddem Topal Osman Paşa hafidi Osman Paşa kethudallığıyla sefer-i hümây'una vürûd eylemiş idi. Müşârün-ileyh mûmâ-ileyhin kethudâlığından Şâkir ve kendüsünün Mora ceziresi teshirinde

hayli hizmeti zahir olmağın, kethudasın mir-i miranlık rütbesiyle ser-firâs olmasın niyâz ve kendüstünün Tırhalaya ilhâkan mutasarrıf olduğu Köstendil Sancağının tevcihiyle bekâm buyurulması bâbında dütemennâyı bâz etmeğın iltimâsına mücâ'ade iktizây-ı vakt ü hâle evceh görünmekle şehr-i rebî'ü'l-âhırın yirmi dördüncü günü avârif-i Tâvdâriden müşârûn -ileyhin mutasarrıf olduğu Köstendil Sancağı tevcihiyle rütbe-i mir-i mirânî inâyet ü ihsân buyruldu.

V u k ũ ' - ı m e ş v e r e t d e r -

O t â k - ı A s a f i

Balâda zikr olunduğu üzere Murahhas-ı evvel ta'yin olunan Tevki'i Seyyid Osman Efendi, Âstâne-i aliyyeden savb-ı me'mûruna azîmet eylediği esnâde me'mûr olduğu Mükâleme husûsu hutûb-ı cesîmeden olup vaktiyle iskât-ı husemâye vesile olur ba'zı edille ve mukaddemât i'dâd ve hîn-i iktizâda irâd eylemesi me'mûriyeti levâzımından olduğuna binâ'en hilâl-i râhda ma'iyetlerinde olan Nemçe ve Grandeburg devletleri mutavassıtları ile gâh gâh malâkat ve cerh ü ta'dil-i müdde'â vü mukaddemât etmeği iltizâm etmeğın yevmen mine'l-eyyâm hilâl-i muhâverede Prusya mutavassıtı Devlet-i aliyye-i ebediyyü'd-devâm asâkirinin râ'esâsı killet-i tedbirleri hasebiyle Saltanat-ı seniyye askerisinin evzâ'ları tağyir ile bir-iki seneden berü vukû'-yâfte olan muharebât ü mukatelâtda mübâhât u iftihâra şâyân bir emr-i nadirü'l-vukû' şüyû' bulmadığı ecilden Rusya devleti, asâkir-i Devlet-i aliyyeyi hiç menzilesine tenzîl ve Ordu-yı hümâyûn ahâlisinin tıbâ'ı gûya askerflikten hazariyyete tahvil eylemiş i'tikâdında oldukların Efendi-i mûmâ-

ileyh dahi, "fi'l-hakika hizmet-i sütte-i seniyyesi mâ-bih-i if-
tihâr-ı düvel-i âhar olan böyle devlet-i (290a) vâlâ-yı-miknetin
Rusyalu lisânında bu vechile mezkûr olan nâ-münâsib ve Mu'asker-i
hümâyûn ile Serdâr-ı Ekrem hazretleri buldukları mahallere çokça
ikâmet eyleyüp oldukça askerlik libâsın iktisâ ve üç-beş günde
bir karargâhların tebdil ve cenge müheyyâ olmak hâletlerin tahsil
ederek şerâ'it-i sefer-beriyi tekmi eylemeğe râğbet eyledikleri
takdirde düşmen-i dinin müdde'âsın tezyif etmiş olduklarından baş-
ka, bu güne bâ'is-i efzâyiş-i şükûh-i Saltanat olur harekât-ı mer-
gübenin izhârı temşiyet-i mevâdd-ı musâlahâ zımnında kendümüz ile
amâde-i mübâhese olan Rusya murahhasları ile tarh-ı encümen-i mü-
kâleme eylediğimizde, "Şimde asâkir-i devlet, hey'ât-ı ülâsına
ric'at eylemiştir" deyü ihâfe tarikasından dahi i'zâm-ı hasm ile
tahsil-i dest-mâle-i metâlib eylememize bir vesile-i kaviyye ola-
cağı iştibâhdan beridir" diyerek Ordu-yı hümâyûna vürûd ve savb-ı
me'mûruna azîmet eylediği eyyâmında, mesfûrun ol vechile olan takri-
rin huzûr-ı Asaffiye inhâ ve Livây-ı Fahr-iltivâ ile Serdâr-ı Ekrem
hazretlerinin gâh gâh hareket eylemeleri münâsib olduğun zihinle-
rine ilkâ eylemiş idi.

Serdâr-ı Ekrem hazretleri, bu bâbda mûmâ-ileyhin re'yin
eğerçi fevka'l-gâye pesend ü tahsîn eylediler. Ammâ hareketin bir
tarikın bulmak mümkün olmadı idi. Zira, Mu'asker-i hümâyûnun hentüz
rûz-merre i'tâsı lâzım gelen ta'yinâtının, ikâmet eylediği mahal-
lerde tedârükü emr-i asîr olup mahall-i âhara hareket lâzım gelse
zahire cihetinden idâresinin bir dürlü tariki bulunmayacağı fehm
ile tûl-i meksin kerih olduğun bilerek bu güne Şumnu sahrâsında
meks u ikâmeti ihtiyâr eylemiş idi. Hattâ kesret-i ikâmet bir de-
receye vâsıl oldu ki ba'zı e'imme-i din, *ادام الله ر. ك. ع. ك.*
المتين "seferber olan Mu'asker-i hümâyûn ahâ-
lisinin hazari oldukların irâd ve reke'at-ı çehâr-gânedin in'âm

İfşinin hazarî oldukların irâd ve reke'ât-ı gehâr-gâneden in'am-ı âferin ile iskât olunan rik'ateynin edâ olunmasıyle ferâ'izin ikmâli iktizâ eder" deyü dağdağa fermây-ı havâtır-ı ubdbâd u zuhhâd olmuşlar idi.

(290b) Elhasıl Mevkiib-i humâyûnun bulunduğu mahalden hareketi düşvâr ve müddet-i medfide bir mahalde ikâmeti müstelzim-i sunûf-ı mazarr olup, ammâ bu gûne hareket ile mizâc-ı asâkir-i âsâyiş ü istirâhât talebinden sarf ü tahvil ile seferber olmak vâdilerin tahsil ettirmek dahi ehemmi-i umûrdan olmağla ol bâbda ba'a-ı kâr-âşinâ zevât ile müzâkere olunur iken, "Mu'asker-i humâyûndan bir-iki ordunun kâffe-i levâzımını tekmil ve bir-iki sâ'at mesâfede a'dây-ı dîn üzerine hareket eder misillü hayme-nişin olmak içün tesbil olunurlar ise düşmen-i dîn tarafından istimâ' olunmak ihtimâlât-ı kaviyyeden olmağın hem murahhasân-ı devletin teshil-i umûruna medâr ve hem emr-i sulhün aksi zuhûr eylediği takdirde âmâde-i ceng u peykâr olmuş bulunmaları ile iktizâsına göre semt-i münâsibden a'dây-ı dîn üzerine varmağa sâhib-i iktidâr bulunmuş olduklarından başka asakirî tâ'ifesi dahi hazariyyetden ihrâc olunmuş olur" tedbiri hâtırlarına hutûr eyledi.

Vech-i meşrûh üzere hareket, erkân-ı devletden sâ'irlerinin dahi zamîrlerine lâyih olmağın husûs-ı mezkûru vesîle-i nizâm-ı asâkir olur mevadd-ı sâ'imâ ile Re'isülküttâb Efendi bir kât'a kâğıda iulâ ve huzûr-ı Âsaffiye arz ü inhâ eyledi. Ol vechile hareket, egerçi Serdâr-ı Ekrem hazretleri indinde kabûle karîn gelüp lâkin esnây-ı temhîd-i mütâreke vü musâlahada bedfiheten Mevkiib-i humâyûndan iki ordunun ifrâz ve bir-iki sâ'at mahalle irsâli kayı ü kâle mü'eddi olacağı âşikâr olmağın şehri-i cumâde'l-ülânın

gurreci cum'a günü Tırhala Mutasarrıfı vezir Osman Paşa ve Selânik Mutasarrıfı vezir İbrahim Paşa Dergâh-ı Âlî Yenigerileri Ağası vezir Süleyman Paşa ve Ordu-yı Humâyûn Kadısı Efendi ve Kethüddây-ı Sadr-ı a'zamî Elhâc Ahmed Efendi ve Şikk-ı evvel Mehmed Deriş Efendi ve Re'isülküttâb Elhâc Abdürrezzâk Bâhir Efendi ve Çavuşbaşı Ağâ ve Tezkire-i evvel ü sâni ve gayrılar ile Otak-ı Asafânen akd-i encümen-i (291a) şûrâ olup herkes yerli yerine ba'de'l-ku'ûd sebeb-i in'ikâd-ı meclis-i istişâreyi Re'isülküttâb Efendi, cümleye ifâde eylediği akabinde Serdâr-ı Ekrem hazretleri, Müşârûn-ileyh Osman Paşa'ya hitâb ve "bu husûsda ne vechile hareket olunmağı istisvâb edersiniz" dediklerinde, "bendelerinin sefer-i humâyûna me'mûr kılınmasından garaz ancak hîn-i iktizâda düşmen-i d'ın ile ceng ü peykâr ve a'dây-ı bed-hândan anz-ı sâr eylemek olup husûs-ı mezkûr ise in'ikâd-ı musâlahâ tahakkuk eylemedikçe her an muhtazır ve bu sûrette harb u kitâle âmâde olur gibi ordularımızın kifâyeti tertib ve bir-iki sâ'at mahalle ihrâc olunmamız bir emr-i mu'teber görünür" deyü irâd olunan su'âle cevâb verüp bakiyye kalan kelâmın itmâmın sâ'ir huzzâr-ı meclise ihâle eylediler.

Anlar dahi vech-i meşrûh üzere hareketi istisân etmeğın hemen ahadü-hümâ şharı tasdik etmeleriyle ittifâk-ı ârâ ile iki ordu ihrâcı fermân olunup, karargâhları olan mahallerde nihâde-i âzmâyiş-i sanâyi'-i harb ü kitâl ve leyâlde etraf ü eknâfa karagollar irsâl ve meteris hafri ve sâir ta'lîm-i husûsât-ı ceng ile idmân-ı keyfiyât-ı harb u kitâl istihsâl olunması irâd u iş'âr olundu.

Lâkin vech-i meşrûh üzere hareket olunmak lâzım gelür ise hengâm-ı mutârekede bu güne karagol irsâli ve sâ'ir ceng-cüyâ-

ne hareket eylemek Ordu-yı humâyûn ahâlisî miyânında mucib-i şemâ-
tet ve taraf taraf güft-gûya bâ'is bir hâlet olması ihtimâlden bâ'
id olmayacağı Selânik Mutasarrıfı İbrahim Paşa ile Dergâh-ı âlî
Yeniçerileri Ağası vezir Süleyman Paşa irâd ve ana müteferri' ba'z-
ı mahzûrât ta'dâd etmeleriyle husûs-ı mezkûr vârid-i gayr-ı münde-
fi' olduğunu Serdâr-ı Ekrem Hazretleri dahi teslim ve " mahzûr-ı
âhar var mıdır " deyü hitâbların cümleye ta'mîm buyurduklarında,
mehâsinden gayrı şey'-i âhar mülâhaza olunmadığının herkes ikrâr ile
meclis-i şûrâya hitâm verdiler.

Çünkü minvâl-i (291b) muharrer üzere amel ü hareket olun-
makta fevâ'id-i vefire ve mehâsin-i kesfirenin zuhûr edeceği müte-
fik ve husûs-ı mezkûrun mahz-ı hayr olduğu cümle indinde muhakkak
olmağın Dergâh-ı âlî Yeniçerileri Ocağında beş aded orta ile Tur-
nacıbaşı Ağa, Selânik Mutasarrıfı İbrahim Paşa ma'iyetinde ta'y'ın
ve Cebewî ve Topcu ve Arabacı ocaklarından birer orta ile on kit'a
top ve Bölükât-ı erba'a ocakları ve Ordu-yı humâyûnda mevcûd bin-
başılardan birkaç binbaşı ordusuna tahsis olunup, kezâlik Tırhala
Mutasarrıfı vezir Osman Paşa'nın ordusu dahi vech-i meşrûh üzere
tanzîm olunduktan sonra müşârûn-ileyh İbrahim Paşa, kapusu halkı ve
ma'iyetine ta'y'ın olunan sunûf-ı asâkir ile Silistre cânibine doğ-
ru Ordu-yı humâyûndan bir buçuk sâ'at ilerüde vâki' sahrâda ârâm
ve müşârûn-ileyh Osman Paşa dahi ma'iyetinde olan asâkir-i bi-şu-
mâr ile Ruscuk cânibine doğru Ordu-yı humâyûndan iki sâ'at ilerüde
vâki' Kadı karyesi civârında nasb-ı hıyâm u kıyâm eyledi.

Hattâ yirmi gün mikd'arı zıkr olunan mahallerde müşârûn-
ileyhimâ ikâmet ve fermân olunduğu üzere ordularına ve takviyet
verdikten sonra biniş tarikâşîyle Mu'asker-i humâyûndan Serdâr-ı
Ekrem hazretleri orduların ziyârete azîmet ve atâyâ-yı vefire ile

ma'iyyetlerinde olan rü'esây-ı asâkirin isticlâb-ı hâtırları rûsûmuna kemâyenbağı ri'âyet eylediler.

Z i k r - i m u k a d d e m â t - ı

m u s â l a h a v e i c m â l - i ş ü r û t u

r ü s û m - ı m e c l i s - i m ü k â l e m e - i

m u r a h h a s â n - ı d e v l e t e y n

İmtidâd-ı mütâreke fi'l-asıl, "mütâreke fi'l-kıtl" husûsuna nizâm verildikde, " kat'-ı imtidâd-ı müddet-i mütâreke " mâddesi devleteyn murahhaslarının bir mahalle ictimâ'ları zemânına ta'lik olunmağın evvel-emirde mukaddemâ Abdülkerim Efendi mükâleme-siyle ahz u i'tâ olunan mütâreke temessüklerinde derc ü tastir olunan şürû t u kuyûdun mükâleme-i musâlaha gâ'ilesi bertaraf oluncaya dek ke'l-evvel düstûrû'l-amel tutulması (292a) husûsuna nizâm verilmek mütâreke maddesinin karin-i hitâm olması vâcibât-ı umûrdan olmağla meclis-i mükâlemeye ku'ûddan iki-üç gün mukaddem Devlet-i aliyye murahhası evveli tarafından mâdde-i mütârekenin tesviyesi-ne şürû' olunup, lâkin ol münâsebet ile medâr-ı teshîl-i musâlaha olur birkaç mâddenin mükâlemeye şürû'dan mukaddem karin-i nizâm olması,yine Efendi-i mûmâ-ileyh cânibinden istihsân olunmağla, ol vechile tarafından i'dâd olunan mevvâd-ı imtidâd-ı müddet-i mütâreke mâddesi vesilesiyle tercemanlar vesâtetiyile bi'l-mükâtebe Rusya murahhasları tarafına i'lâm ü ifhâm olundu.

S û r e t - i M e v â d d - ı Z a m a n

"Temhid-i mevâdd-ı musâlaha gâ'ile-i cengden müberrâ olmak teshîl-i umûru mûcib idüğü müsellemler olmağın bi-mennihi te'âlâ

mükâlemeye şürû' olundukda bâdf-i emirde akdem-i mukaddemât-i musâlahadan olan mütâreke mâddesinin evvel-i teşrif-i evvele dek imtidâdına sûret verilmeğe himmet oluna.

Tarh-ı tekellûf husûsu dahi cânibeyne hayırlı mülâhaza olunmağın tarafeyn murahhasları mahall-i mükâlemeye duhûl ve cânibeynden arz-ı selâm u peyâm olunarak birbirinin pişgâhına ku'ûd eyledikde ahadu-hümâ âharın rütbesine ri'âyetde ser-i mâ taksir etmeyerek resm-i külfet bi'l-külliyye ber-teraf ola.

Tarafeyn murahhasları hîn-i hâcette birbirleriyle münferiden ve mecmû'an diledükleri gibi mülâkât câiz ve birbirlerine veyâhud mahall-i mükâlemeye âmed-şûd eylediklerinde isterler ise piyâde ve dilerler ise suvâri gelüp gidüp müsteshabları olan efrâd u hademenin killet u kesret üzere bulunup bulunmaması temşiyet-i umûra mâni' add olunmayup işin iktizâsına göre hareket oluna.

Murahhasların sır-kâtibleri ve tercemanlarından mâ'adâ a'yân(?) ve huddâm ve sâ'ir tevâbi' makûlesi istirâk-ı esrar için mahall-i mü'kâlemeye duhûle ruhsat verilmeyüp hasbe'l-iktizâ ba'de'l-mağrib murahhaslardan gayrı kimesne bulunduğu mahalden hurûc eylememelerine (292b) cânibeynden tenbîh ü te'kid oluna.

Esbâb-ı mahabbetin cem'i ve muhîl-i bünyân-ı dostî olur hâlâtın bi'l külliyye ref'i husûsuna dikkat olunarak nâmûs-ı devleteynin himâyet olunmasında dakika fevt olmamağla bezl-i miknet oluna.

Bi-lütfini te'âlâ meclis-i mükâleme pezirefte-i hüsn-i hîtâm veyâhud ma'aza'llahü te'âlâ irâde-i Rabbaniyye hilâfına ta'alluk etmekle mufârakat sûretleri nümânyân olup alâkile't-takdir reyn bulunduğumuz arâziden ref'-i hayâm murâd olundukda, murahhas-

lar ma'iyyetlerine me'mûr umûmen tevâbi' u levâhıkiyle mastn ve emvâi ü eşyâları mahfûz u me'mûn olup kadr-i kifâye zâd u zahire ve araba ve sair mâlzemeleri tetmim olunarak sâlimen devletleri askeri bulunduğu mahalle isâil oluna.

Hasbe'l-beşeriyye nüfûs-ı nâtika-i şerife eshâbindan bâzıları hayırhâhlik yüzünden iki tarafın hüsn-ü zannını tahvil ve mefhûmu şenâ'atini irâde vü tahsil kasd eder ise ol makûle hilâf-ı tavr-ı akl ve mugâyir-i resm-i mahabbet mülâhaza olunan harekât birbirlerinizden keht olunmayup def'-i zünûn u şübühât için o güne muhteri'-i sanâyi'-i nifâk u si'âyât kable't-te'emmut meydâna konulmağla te'sir-i kelâm-ı nifâk-irtisâmdan tarafeynin Murahhasları ve devletleri tarafları beriyu's-sâha olmalarıyla iki cânibden dostâne himmet oluna".

Mevâdd-ı mezkûre Rusya murahhaslarınının ma'lûmları oldukda husûsat-ı mezkûreye ri'âyet ber-vech-i sühûlet temşiyet-i maslahatı mûcib olduğun ikrâr ve takrirleriyle meclis-i mükâlemeye duhûlden mukaddemce kabûllerin iş'âr eyleyüp nefsü'l-emr matlûb olduğv vechile mâh-ı cumâde'l-ulânın yedinci günü rûsûm-ı mezkûreye ri'âyet vechile tarafeyn murahhasları mahall-i mükâlemede cem' ve tarafeynin mukaddemesi kirâ'at olunduğu akabinde, zikr olunduğu üzere, ruhsatnâmeler sûretleri mübâdele olup gâ'ile-i rûsûmât mendefi' oldukdan sonra Devlet-i aliyye murahhasları ma'iyyetlerinde (293a) olan mutavassıtların meclis-i mükâlemeye duhûl ve adem-i duhûlleri da'vâ ve nizâ', akabinde tarafeynin edille vü berâhîni harc u ta'dil olunarak 'âşır-ı eylûle dek imtidâd-ı mütârekeye nizâm verilüp vech-i meşrûh üzere temşiyet bulduğu haberi ale'l-acele Ordu-yu humâyûn cânibine tahrir ü irsâl ve cânib-i Sadr-ı a'zamiden dahi der-akab etrafda serhad-nişîn olan vüzerâ vü

rü'esâya i'lân u ihbâr olunup hitâm-ı maslahata dek şürûat-ı mütârekeye muşâyir hareketden mübâ'adet eylemeleri cümleye tenbih u iş'ar olundu.

Bundan sonra bâlâda mezkûr mevâdd-ı muharrerinin her biri akd olunan Mecâlis-i mükâlemât esnâsında der-miyân olunup cümlesi tekâlif-i ma'kûleden olmağla yegân senedleri ahz u i'ta olundu.

M u k a d i m e - i m u r a h h a s - i e v v e l
e s - S e y y i d O s m a n E f e n d i

Ri'etleri halk eden cenâb-ı Hakk ve hâkim-i mutlâk cümle umûr-ı külliyye vü cüz'iyede mutasarrıf-ı hakiki ancak kendü olup kulûb-ı benî âdemi diledüğü gibi taklib yed-i kudretinde ve hall ü akd, cezmen ve kat'an hükmünde olduğumu ızhâr ile kullarını imtihân için Devlet-i aliyye ile Rusya devleti arasında bir zaman çözümleri hatırlara gelmeyen kavî râbitaları takdiri niçesiyle(?) çözüp ibâdının sû'-i a'mâli mücâzâtı ve hikmeti iktizâsı mikdârı mübtelây-ı mihnet ü meşâkk eyledikten sonra yine kullarına merhamet ü şefekat ile işke bunun gibi bir hayırlı mukaddime icâd edüp hazret-i pâdişâh-ı a'zam ve hakân-ı mu'azzam şevketlû, azametlû, kudretlû şehinşâh-ı 'al-ı Osman ve şehriyâr-ı ma'delet-nişân veliyy-i ni'metimiz efendimizin evvel ü 'ahır mübârek kalb-i tâbnâklerinde li-hikmetin gâh maslahat a'yân ve gâh şefekat,ı zu'efâğ-ı acz-nişân mürtesem olmağdan nâşi

نور

muktezâsınca zemân-ı âsâyiş-i ibâdın hulûl

û âyine-i tab'-ı humâyûnlarında dahi cilveger olmağla bi-înâyeti llâhi te'âlâ semt-i âsâyiş u musâfâta meyl ü rağbet ve haşmetlû, menziletlû İmparatoriçe hazretlerinin dahi bu maslahat-ı hayriyenin

nizâmına kemâl-i safvet ile kâsîde vü âzîmet olduklarına cenâblarınız gibi (293b) insâf u dirâyetle mevsûf dostlarımızın şâhidîn-i âdilîn ve ferkadân-ı sipîhr-i devlet makâmında olan iki zât-ı hayr-mu'âdilîn me'mûr kılınmaları ve iki devlet hayır-hâhlığı da'vâsiyle bed-hâh-ı âlem olanların indlerinde husûmete nişângâh olan bu muhlisiniz^x Ulûm-ı akliyye vü nakliyyede cümlelerin üstâzı olup Sarây-ı Âmirede havâss-ı mukarrebîn-i hazret-i Hilâfet-penâhiye ifâde-i ulûm eden h'âlâ Ayasofya-i kebir Câmî'-i şerifi vâ'ızı a'lem-i ulemâ'-i belde-i mahsûsa-i Kostantiniyye, refik-ı şefikim Efen-di hazretleri, k'affe-i ümem ü memâlik ve be-tahsis bu iki devlet-i azîmenin entereso'suna^{xx} muvâfık hayırlu masl'ahatlar vücuda getürmek için me'mûr kılınup li'llâhi'l-hamd mülâkatlarınız ile karîrû'l-ayn olup hâlâ bu mahalde ictimâ'ımız () mikdâr oldu. Mezâ mâ-mezâ, s'are mâ-sâre el-hâletü hâzihi bundan böyle tarafeynden mizân-ı insâf u hakkâniyet der-dest oldukça bu evânda mübtelâ olduğumuz meşakkat hebâ olmayup hakkâniyete ri'ayet ve hukûk-ı mülûk siyânet olunarak âlemlerin hoşnûd olacağı işlerin bu zümreden görölmesiyle inşâillâhu te'âlâ halkın dilinde isimleri mizi eyilikle yâd etdirmeyi yine mâni' ü mu'tî Dergâh-ı Kâdi'l-hâcâtдан kemâl-i acz ü hulûs ile istid'â ederiz.

Hemen Hakk te'âlâ bu ni'met-i azîmeye sizi ve bizi nâ'il edüp şükrüne muvaffak eyleye"

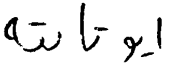

S ü r e t - i t e r c e m e - i t e m e s s ü k - i
m u r a h h a s â n - ı R u s y a - k i b e r â y - ı
t e m d i d - i m ü d d e t - i m ü t â r e k e
n ü v i ş t e b u d -

Devlet-i Osmaniyeye ile Rusya Devleti beyninde geçen mâh-ı

(x) Nüshada fazla bir "ve" vardır.

(xx) İtalyanca dan alınma "Menfaat",

manasına kelime

Mayısın on dokuzuncu gününde akd olunan devleteyn-i müşârûn-ileyhimâ taraflarından musâlahanın tanzîmi için me'mûr kılınan murahhasların ictimâ'ına dek müddet-i ta'yîn olunan mütârekenin dokuzuncu mâddesinde, murahhasân-ı mûmû-ileyhim, devleteyn askerlerinin başbuğlariyle bi'l-ittifak hayırlu ve münâsib gördükleri vech üzere müddet-i mütârekenin temfidine mübâderet eylemeleri musarrah olduğuna binâ'en biz ki Tophane(?) ve ebniye-i harbiyyenin başbuğu ve zâbitı ceneral (294a) ve süv'ari karagolları ve kemendinin tente koluneli ve muhafazaya me'mûr kavalirler tâ'ifesi nin serdârı ve Santa Andriye ve Sant Aleksandr ve Sant Anarente lerinin kavaliyeri Konta Grigoryo Orlof ile müsteşâr-ı hâs ve Sant Aleksandr ve Sant Anarentelerinin kavalyeleri ve düvel-i sâ'ire-i umûrunun rü'yeti için tertib olunan cemâ'atın erbâbından (Aleksi) Obreşkof, temâmen Rusyaluların İmparatoru ve oktokrato riçesi cenâbları tarafından ve s'ahib i'tibâr Nişâncı Sa'âdetlü Osman Efendi ile Ayasofya-i kebir Câmî'-i şerifi vâ'ızı a'lemü'l- ulemâ' Yâsîni-zâde şeyh Efendi hazretleri, Sultân-ı mu'azzam ve Şehinşâh-ı mütahham hazretlerinin taraf-ı hümâyûnlarından murahhar büyük-elçiler olup işbu mâh-ı temmûzun yirmi yedinci ibtidâ günün de akd olunan meclis-i mükâlemede müctemi' u mulâki olduğumuzda, Dergâh-ı hazret-iKadir mutlakdan ârzû-ya tâm ve hâhiş-i m'alâ-keî'am ile hüsn-i hitâmı istid'â eylediğimizde maslahat-ı râhat ve ref'ah- ı âmmenin i'âdesi emrine tarafeynden derkâr olan meyl ü rağbetine binâ'en ve şefekatlü efendilerimizin işbu esâs üzere evâmir-i aliy-

x - Nûshada fazla bir "ve" vardır.

xx - İtalyancadan alınma, "Menfaat" mânâsına kelime

yelerini icrâya dikkat ve zemânın iktizâ vü lüzûmuna ibtinâ' en mukaddemâ geçen mâhîa mayısın on dokuzuncu gününde Yergöğü kurbân- de Devlet müsteşârı Yuan Smolin ile mukâbele-i suvârî es-Seyyid Abdülkerîm Efendi beynlerinde temhid olunduğu esas üzere Ruaya'nın General-i feld-mareşâli rütbelü Konta Petro Romancof^x ile Devlet-i Osmaniyyenin vezîr-i a'zamı devletlü Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretlerinin tasdiknâmelerinde munderic ve musarrah olduğu vech üzere bu def'a dahi bilâ hâlel mer'i vü mu'tebar tutulmak şartıyla devleteyn beyninde mûta'reke mâddesinin işbu 1772 senesi mâh-1 eyülün onuncu gününe dek temfidine bi't-terâzî karar verdiğimiz acil'den iş-bu akd eylediğimiz maslahat icrâ olunup devleteyn askerlerinin bağbuğları gerek ceneral-i feld-mareşâl ve bi'l cümle Rusyalu rütbelerinin kavalieri Konta Romancof cenâblarının, ve gerek vezîr-i a'zam devletlü Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretlerinin (294b) ahadu-hümâ âhara tasdiknâmeleriyle te'kid olunmak için taraflarından mahsus ulaklar ile bilâ-tevakkufin, müşârûn-ileyha hazretlerine gönderilmek üzere mazmûn-ı vâhidde tahrir olunan bu güne iki kit'a sened-i kavî kendü yedimizle insâlarımız vaz' ve mühürlerimiz ile temhir ü tahkim olunup tarafeynden mübâdele olunmuştur".

İ C M Â L - İ M Ü K Â L E M E - İ

M U R A H H A S Â N - İ D E V L E T E Y N

Mâh-1 cumâde'1-ülânın yedinci ve temmûzun yirmi yedinci cum'a günü mükâlemeye şûrû' olunmak musammen olmağla Devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr murahhasları efendiler ile, Rusya mu-

x - Petr Aleksandroviç Rumiancof (1725 - 1796)

rahhasları bi'l-muhârebe sâ'at birde iken mahall-i mükâlemeye cem' olup tarafeynin baş-murahhasları birbirleriyle ruhsatnâmelerini mübâdele eyleyüp mahall-i mükâleme bigâneden tahliye ve mukaddem irâd olunan tarh-ı tekellüf mâddesine ricâyeten mükâleme kâtibleri ve torcâmanları, sâ'ir dâhil-i meclis olanlar ile ik'âd olunduktan sonra, evvelâ Devlet-i aliyye murahhas-ı evveli olan es-Seyyid Osman Efendi tarafından kelâma âğaz olunup, "Nemçe ve Rusya elçileri kendü devletleri taraflarından ruhsatnâme ile mutavassıt ta'yın olunduklarına binâ'en me'mûruyetleri lâzımesine ri'âyeten onların dahi meclis-i mükâlemede mevc'ud bulunmaları iktizâ eder" denildikde, "anların tavassuta me'mûr oldukları _____ olmayup belki bir mâddede su'ûbet zuhûr eder ise himmetleri munzamın olmak husûsuna me'mûrlardır" deyu Rusya murahhasları cânibinden mukâbele olunmağın, ol bâbda tarafeynden redd ü kab'ule ş'ay'an es'ile vü ecvibe müteşa'ib olup lâkin fi'l-asıl nemçe devleti mukaddemâ Rusyalı cânibine arz-ı tavassut eyledikde, kabûl olunmayup ba'dehü devleteyn taraflarından musâlahaya rağbet zuhûr eyledikde, ba'z-ı muhâzaya binâ'en, devletimin tarafından fakat inzimâm-ı himmetleri sûreti makbûl olduğu Rusya murahhasları taraflarından inhâ olunmağın fi-mâ-ba'd duhûl ve adem-i duhullerinin güft-g'usu tatvil olunmak lâzım gelür ise, aslı yokdan bir nizââ zuhûr eder endişesiyle elçiyân-ı mestûrânın meclis-i mükâlemede bulunup bulunmamaları (295a) da'vâsı vakt-i âhara te'hîr olunup husûsât-ı sâirenin tasviyesine şürû'a intizâr olundu.

Mâh-ı mezbûrun onuncu günü akd olunan meclis-i mükâlemede ibtidâ devleteyn-i mezkûreteyn mutavassıtlarının mahall-i mükâlemeye adem-i duhullerine karâr verildikten sonra Rusya murahhaslara

tarafklarından tekellüme şürû' olunup: " Bu def'a meclis-i mükâle- mede bâ'is-i cem'iyet ve mebnâ-yı maslahatımız olan beyne'd-dev- leteyn bâ'is-i hisâm olan şey'in min-ba'd ref'u izâlesi husûsu ; sâniyen, bu esfâr-ı muhâreb'atın esbâbı, c'anibi Saltanat-ı seni- yeden neş'et eylediğine binâ'en zarar u ziy'anımızın tasvini; sâ- lisen, bi-lütfihî te'âlâ bu akd olunarak mus'alâhamız bir vechile mün'akid ola ki re'âyâ-yı tarafeyne ve bir ahada ta'addî olunur ise ref' olunup râbita-i kaviiyyeye band olunmak maddeleri olmağla bu zikr olunan mesâlih-i selâsenin her tarafı tedkik u ta'mik olu- narak nizâm-pezir olmasına sa'y ile büny'an-ı mus'alâhamızı teşyid ve revâbit-ı müvâfâk u mahabbetimizi müceddeden peyvend ü te'yid edelim" dediklerinde, Devlet-i aliyye murahhas-ınevvelî tarafından " devleteyn beyninde b'a'is-i hisâm olan şey'in indifa'ı hus'usu, bizim dâni matlûbumuz olmakdan n'aşî, irtikâbı meşakk-ı tâkatgüdâz olunarak bu mahalle sevk-ı matâyâ-yı azîmet olundu. Lâkin mâdde-i mezkûre meçhûlümüz olan mevaddan olmağla, da'vânızı tavcih ve me- râminızı tasrih eylemeye muhtacsınız ki ana göre id'are-i kelâm ve temşiyet-i mevadd-ı mus'alâhaya kıyâm ederim" cevâbı akabinde Rusya murahhasları tarafklarından : "Eğer mevâdd-ı selâae-i muhar- rere üzerine sulhü kabûl ederseniz, tarafımızdan dâni tahrir u izâh- ı mudde'â margûb makbûl görünür" denilmekle, Efendi-i münâ-ileyh dâhi: " Bu mahalde ictimâ'a bâ'is fakat dâ'iyeye-i islâh-ı zâtü'l- beyn olmanın ma'kûl ü meşrûh olan mev'ad karin-i kabûl olacağı iş- tibâhdan beridir. Ammâ zikr olunduğu üzere bâ'is-i hisâm olan şey'- in beyânı matlûb ve tafsilî (295b) mûcib-i irâha-i kalûbdur" de- diklerinde, Rusya murahhasları: " Mazbût olmak için bu maddeler seft ü takyid ve ba'dehû levâzım u fûrû'âta irâd u temhid olunur"

diyerek kelâm-ı âhara şûrû' ve cânibeynden levâzım-ı me'mûriyyet-lerine dâ'ir mevâdd-ı uhşâ müzâkeresiyle hitâm-ı meclis vukû' bulmağın herkes yerinden hareket ve haymesine avdet eylediler.

Mâh-ı mezbûrun on ikinci günü bi'l-muhâbere tekrâr mahall-i mükâlemeye ric'at olunup resm-i sâbık üzere her kes mekân-ı muhsûsuna ku'ûd ve tertîb-i mukaddemâta şûrû' hengâmında Rusyalunun murahhas-ı sânsi Obreşkof, bir-iki gün mukaddem meclis-i mükâleme-i sâniyede irâd olunan mevadd-ı selâse-i mücmelenin yine kabûl ve adem-i kabûlünden istiknâh ile feth-i kelâm eyledikde, Efendi-i mûmâ-ileyh dahi, mevadd-ı merkûmenin kabûlünü, merâmlarının tebyin ü izâh olunmasına ta'lik ve evvâb-ı güft-u-gûyu tağlik etmeğın, Rusya murahhasları, kable kabûli'l-mevadd, izâh-ı merâmda izhâr-ı inâd ve binânın vaz'-ı esâsa teveffukunu temsil ü irâd eylediler. Devlet-i aliyye baş-murahhası yine i'âde-i kelâm eyleyüp, " mevadd-ı merkûmenin biri def'-i sebeb-i hisâm olmağla, mukaddem beyân olunduğu vechile ma'nâ-yı zâhırsi bizim dahi murâdımızdır. Ammâ ifâh olunsun ki tarafımızdan dahi iktizâsına göre müzâkereye şûrû' ve tertîb-i mukaddemât ile tasviye-i kelâm ederek, olaki bir hayırlı iş vukû' bula" denildikde, " bu mevâddı kabûlden bu rütbe imtinâ' olunmasına gâlibâ taşmin mâddesi bâ'isdir " deyü Rusyalı tarafından tasmin husûsu irâd olunmağla, Efendi-i mûmâ-ileyh cânibinden dahi, "mâdde-i zamân Devlet-i aliyye de mesbûk olmadığından

سَفَقَ عَلَى خَلْقِ اللَّهِ mes'elesine ircâ' ile taht-i imkân-ı âdiye idrâc müyesser olur ise inşâ'allah tarîka-i emka-i iktisâddan meyl ü inhirâf olunmaz" cevâb-ı mestûruyle ol bâbda
(296a) Rusya devleti tarafından arz olunan takrîrin tafsili der-

diyerek kelâm-ı âhara şûrû' ve cânibeynden levâzım-ı me'mûriyyet-lerine dâ'ir mevâdd-ı uhşâ müzâkeresiyle hitâm-ı meclis vukû' bulmağın herkes yerinden hareket ve haymesine avdet eylediler.

Mâh-ı mezbûrun on ikinci günü bi'l-muhâbere tekrâr mahall-i mükâlemeye ric'at olunup resm-i sâbık üzere her kes mekân-ı muhsûsuna ku'ûd ve tertib-i mukaddemâta şûrû' hengâmında Rusyalunun murahhas-ı sânisî Obreşkof, bir-iki gün mukaddem meclis-i mükâleme-i sâniyede irâd olunan mevadd-ı selâse-i mücmelenin yine kabûl ve adem-i kabûlundan istiknâh ile feth-i kelâm eyledikde, Efendi-i mûmâ-ileyh dahi, mevadd-ı merkûmenin kabûlünü, merâmîlarının tebyin ü izâh olunmasına ta'lik ve evvâb-ı güft-u-göyü taglik etmeğın, Rusya murahhasları, kable kabûli'l-mevadd, izâh-ı merâmında ishâr-ı inâd ve binânın vaz'-ı esâsa teveffukunu temsil ü irâd eylediler. Devlet-i aliyye baş-murahhası yine i'âde-i kelâm eyleyüp, " mevadd-ı merkûmenin biri def'-i sebep-i hisâm olmağla, mukaddem beyân olunduğu vechile ma'nâ-yı zâhîrisî bizim dahi murâdımızdır. Ammâ izâh olunsun ki tarafımızdan dahi iktizâsına göre müzâkereye şûrû' ve tertib-i mukaddemât ile tasviye-i kelâm ederek, olaki bir hayırlı iş vukû' bula" denildikde, " bu mevâddı kabûlden bu rütbe imtinâ' olunmasına gâlibâ taşmin mûddesi bâ'isdir " deyü Rusyalı tarafından tasmin husûsu irâd olunmağla, Efendi-i mûmâ-ileyh cânibinden dahi, "mâdde-i zamân Devlet-i aliyye de mezbûk olmadığından

سيفت علی خلق الله mes'elesine ircâ' ile taht-ı imkân-ı âdiye idrâc müyesser olur ise inşâ'allah tarika-i emka-i iktisâddan meyl ü inhirâf olunmaz" cevâb-ı mestûruyle ol bâbda (296a) Rusya devleti tarafından arz olunan takrîrin tafsilî der-

miyân ve ana müteferri'kelâmda deverân olunur iken, yine Rusya murahhasları taraflarından mevadd-ı selâsonin makbûliyyeti su'âl ve Murahhas-ı evvel tarafından, "izâh olunmak lâzıme-i hâldendir" deyü kabul ve izâha, su'âl ve cevâbının i'âde vü tekririnden infi-sâh-ı meclis hâletleri nümâyân olmağın, şu'ûnât-ı kaderden bahs ile tebdil-i makâl ve kelâm-ı âhara intikâlden sonra, tekrar Rusya-lu tarafından, mevâdd-ı mezkûrenin esâsen kabûl olunması irâd olunduğda, Murahhas-ı evvel tarafından dahi, esâsen kabûlde bir fesâd mülâhaza olunmadığından da'vâyı keşf ü istizân ile mukâbeleden ig-mâz olunmağın, kabûl sûretleri hiss olunmaktan nâşi, Rusya murahhasları, sebep-i şikâk, tâ'ife-i Tatar olmak üzere müdde'â-yı kadimelerin tecdid ü tezkir ve "tâ'ife-i mezbûrenin nizâm, lâzımedendir" diyerek netice-i maksûdları mukaddemâtın tertib ü tahrir eylediler. Efendi-i mâma-ileyh dahi, mâdde-i mezkûreden tâ'ife-i mezbûrenin beriyyü's-sâha olduğun iddi'â ve Rusya murahhas-ı sânisî olan Obreşkof'un vukûfuna ihâle ile isbât-ı müdde'â murâd eyledikde, Rusya-lu tarafından, "şimdi değil ise evâ'ilde sebep oldukları âşikârdır" denildikde, Devlet-i aliyye Bağ-murahhası tarafından: "Tâ'ife-i mezbûrenin hilâl-i sulhda bu makûle ef'âle mazhar oldukları farasâ vukû'-yâfte olmuş ise dahi cânib-i Saltanat-ı seniyyeden ef'âllerine göre gûşmâl ile mü'âzâtda taksir olunmadı. Lâkin bu bâbda hayd u mât () Kazakları tâ'ife-i Tatarı sebkat eyledikleri dahi sâhir ü hüveydâdır" deyü Balta vâkı'asına telmih ve esbâb-ı mu'âdâtın akvâsı ânlar olduklarına telvih olunduğu akabinde, "fi-mâ-ba'd lâzım gelen vechile anların nizâmları emrinde ihtimâm ve meşrû' u ma'kûl olduğu üzere taht-ı sabitaya idrâcîlarına sa'y-ı mâla-kelem olunur" denildikde, Rusya murahhasları

tarafından, "şimdiye dek anların nizâmı kirâren savb-ı Saltanat-ı seniyyeden va'd olunmuş iken, yine yevmen be-yevmen (296b) hasâr-dan hâlf değıllerdır" denilmekle, Efendi-i mûmâ-ileyh tarafından dahi, "ba'de'i-nizâm zamân u kefâlet izâfeleri tanzim ve rahne-i şûrûtları termin olunur" cevâbı mukâbilinde, Rusyalu tarafından: "Kavm-i mezkûr taht-ı zâbitaya idhâl olunur makûleden değıllerdır. Binâ'en-aleyh her bâr miyâne-i devleteyn de müşeyyed ü müstahkem olan esâs-ı metin-i musâlahanın önüne avârizât ile halel-peşir olması revâ olmamağla serbestiyyetleri nizâmı karin-i temşiyet olduğı takdirde ol vechile verilen nizâma tarafeynden nezâret olunur" diyerek zımnen bir devlet-i cedid ihdâsı mukaddemâtın tertib dâ'iyyesinde oldukların i'lân etmeleriyle, Devlet-i aliyye murahhas-ı evveli tarafından cevaba âğâz olunup: "Bizler tensik-ı umûr-ı devleteyn ve takvim-i mu'avvecât-ı cânibeyne me'mûr olduğumuza binâ'en istihsâl-i asâyış-ı ibâd için ma'kûl ü meşrû' olan tekâlif-i mütenevvi'ayı tarika-i iktisâda ri'âyet ederek ta'dil ü tesviyeye bezl-i makdûr edeceğimiz cilveger-i mücellâ-ya zuhûrdur. Lâkin erkân-ı Devlet-i ebediyyü'l-kıyâmın dahi müstahkem ü üstuvâr olması ancak ahkâm-ı cüz'iyeye vükülliyeye-i şerif'at-ı mutahharada ihmâle ruhsât verilmediğine mebnî olmağın, mugayir-i şerif'at-ı garrâ harekete yarar bizde değılki gerdân-ı diğ-i _____ ribka-i itâ'atı olduğumuz Şehriyâr-ı serfir-ârâımızda dahi yokdur. İstid'ây-ı serbestiyyet-i Tatar vücûduna cevâz-dâde-i şerif'atımız olmayan ictimâ'-ı halifeteyn velvele-i fitne-engizini müstelzim bir hâlet-i reddiyye olup şimdiye dek vukû'u mesbût olmamağla insâf-ı dostân-ı savâb-endiş ve ârây-ı muhibbân-ı safvet-kişden me'mûl olan bu güne müstelzim-i şûrûr u mefâsid olan hâletden tarafeymi vikâye ve bu

makûle tekîff ile it'âb-ı vücûddan kendünüzü ve muhibbinizi himâ-
ye eylemekdir" dediklerinde, fi'l-asıl süfehây-ı Tatarın ba'z-ı
avâkıb-ı kârdan gâfilleri gûyâ istihlâs-ı nüfûs u dimâ maslahatı
zımında kendüleriyle muhâbere ve iddi'ây-ı hukûk-ı mücâvere bir-
le Vâkı'a-ı İbrahim Paşa'da asâkir-ı islâmdan râ-gerd'an(297a) ve
düşmen-i dal'âlet-nişân ile hem-d'astân olup bi'd-da've vüfûd-ı
müşrikîni hatta-ı Kırım'a idhâl ve ba'dehû tekâlif-i anife-i küf-
fârdan perîşân ve mustaribü'l-hâl olan bir alay sebûk-magzân-ı bi-
şu'ûr ilebeynlerinde cerayân eden ahd ü güft-i bi-mesâs mebnâ vü
esâs farz olunarak Rusya murahhasları taraflarından dahî cevâba
âgâz olup: "Meleke-i müşfikamız bâzu-yı mikneti ile tâ'ife-i
merkûmenin istisâline kâdir iken şefekat ü merhamet eylediğinden
başka kendüleri serbestiyyete tâlib olduklarına binâ'en cümle mu-
vâcehesinde serbestiyyetlerine nizâm vermekle bundan sonra tagyîri
kâbil değildir" deyu çehre-i merâmılarından keşf-i kinâ' ve telh-
âbe-i müşâcere vü inâdı i'tir'af u ictirâ' eylediler.

B e y t

Bâtıl hemîşe bâtıl ve bi-h'udedir velî

Muğkil budur ki sûret-i hakda zuhûr ede

me'âlince da'vâları zımında münderic olan fiten ü masarrat niçe
zuhûr u a'vâm tekerrüründen sonra zuhûr edeceğin Setr için İmpara-
torîçeâsrinin Kırım ahâlisine şefekatların beyân ile da'vâ-yı ser-
bestiyyetin temşiyetine sâ'i oldukları Murahhas-ı evvel tarafından
istiş'âr olundukda, "İmparatorîçe cevâbının şefekati ma'lûm ve
irâdesinin mebnâsı nu olduğu meczûmdur. Ammâ husûs-ı mezkûrda mehâ-
zir-i şer'iyye vü akliyye olduğundan başka bu makûle mücib-i tevah-

huş olur teklifte ısrâr hem-ci(vâr) olmak merâsimin ber-taraf ve bâre-i selâtinde ifâsı vâcibât-ı umûrdan olan levâzim-ı tevkir u ihtirâmı sahife-i i'tibârdan tarh u hazf eylemekdir. Zirâ mücerred re'âyâ makûlesine olan şefekatden nâşi haklarında olan mu'âmeleyi bu derecelere isâl mûcib-i iştibâh u işkâl idüğü âşikâr u küveydâdır. Mattâ kavm-i Tatar'a şefekat mu'âmelelerin bâdî-i emirde herkes istihân ve tâ'ife-i mezbûre ehl-i islâmıdan olduklarına binâ'en ri'âyet-i hâtır-ı Sultânü'l-müslimin maksûd olduğı müstefâd u müstebân olmağın beyne'l-mülûk bâ'is-i sitâyiğ-i firâvân olmuştur. Lâkin avâkıb-endişân fikirlerine (297b) ma'nâ-yı âhar ve dür-bî-nân-ı asr bu husûsdan umûr-ı diğere mutâla'a eylemişlerdir" dediklerinde, Rusya murahhasları bu maddenin takarrürü kâffe-i mülûkîn ma'lûmu olduğı beyân ile tagyiri istişkâl ve ibkâsın istisvâb ve kelâmları ziyâde vü neksandan berî ve me'mûriyyetleri bu derecelerde müntehi olduğı imâ vü işbâr eylediler.

Murahhas-ı evvel Efendi dahi, "İnşâallah mükâleme olunarak nizâm-pezîr olur" demeleriyle, anlar dahi, nizâm-ı maslahat e'azz-ı matlûbları olduğı tahrîr eyleyüp hitâm-ı meclis ile herkes karargâhlarına avdet eylediler.

Üç gün mürûrundan sonra Rusya Baş-murahhası olan Orlof, tenhâ musâhabet için etbâ'-ı mahsûsasiyle meşyen Devlet-i aliyye Murahhas-ı evveli haymesine azîmet ve tarafeynden tarh-ı külfet olunup bir mikdâr arz-ı hullet u taviyyetden sonra Rusya murahhası mûmâ-ileyh, meclis-i mükâlemede sebkât eden a'zârı tekrar bast u i'âde etmekle, Murahhas-ı evvel Efendi tarafından dahi: "Biz, mukaddem beyân eylediğimizin üzere, meğrâ' u ma'kûl olan mevâddı tesviye vü tanzime sa'y u himmetde kusûr eylemeziz. Lâkin sizlerin

peçide-i zebânınız olan teklif-i vahşet-redfiniz muğâyir-i şerî şerîf olduğuna binâ'en bizim değil bi'z-zât hilâfet-destgâh-ı pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz hazretlerinin dahi vüs'lerinden hâric ve ol bâbda kilid-i müşkil-güşây-ı şerî'at-ı mutahhara akfâl-i mü-sâ'adeyi muğlak u ع) (râtec) dir. Zira memâlik-i pâdişâh-ı rûy-ı zeminde on bin mikdârı ehl-i islâm, hükm-i halife-i enâmdan rû-gerdân ve da'vâ-yı muhâlefet ü isyân eyleseler şer'an serkerdelerinin izâlesi vâcib ve kahr u tenkili lâzım u lâzıbdır. Tâ'ife-i Tatar ise yüz binden mütecâviz olmağla serbestiyyetlerinin ruhsatına cevâza şerî'atımız mâni'u hâcizdir" deyu tarafeynden katı vâfir kelâm ma'rız-ı münâkaşada sevk u takdim ve nihâyetü'l-emr mâdde-i âhara intikâl ile tebdil-i makâl murâd olundukda İmparato-riçesinin rızâsı olmamaktan nâşî bundan ziyâde tekellümden izhâr-i havf u bîm eyleyerek (298a) mükâleme vü mübâheseden rû-gerdân ve Efendi-i mômâ-ileyhin meclisinden kıyâm ve haymesine revân oldular.

Şehr-i cumâde'l-ülânın yirmi üçüncü Pazar günü ke'l-evvel tarafeynin murahhasları mahall-i mükâlemeye cem' olup meclisleri bigâneden tahliye olduktan sonra, Devlet-i aliyye murahhas-ı evve-li, feth-i kelâm ve meclis-i sâbıkda irâd eylediği özer-i şer'inin kabûle karîn olması ile mâdde-i ulâ - ki ref'-i hisâmdan ibâret idi - henüz peziirefte-i nizâm olmadığından bahs ederek i'âde-i me-râm ve cânib-i Saltanat-ı seniyyeden mazhar olduğu ruhsatın müdde-ti mücâveze ve umûr-ı mülkiyye vü akliyyede mahâzîr -i adideyi ih-tiyâr birle kazâ vü kader ile bu rütbe münâkaşa vü mübareze eyledi-ğın tafsil edüp ol bâbda irâd eylediği edille vü berâhînin kat'â Rusya murahhaslarına te'sir etmediğın kendülere takfir ve ısrârla-

rın mülâyemete tahvîl eylemediğin tasrih eyledikten sonra, "mâdde-i mezkûre-i hayriyyede zuhûra gelen sa'y u ihtimâm Prusya ve Nemçe elçilerininin ma'lûmu ve sizlerin kemâyenbağı meşhûd u meczûmu olmağla bundan sonra şemşîr-i kazâ-te's*ır-i muhâlefet ü kfn ile sefk olunacak dim*a'-i ibâdın vizr ü vebâli tarafınıza râci' ve cürm-i^x ciğer-hırâz-ı nedâmetden sizler mütefezzi' u fâci' olacağınız zâhirdir" dediklerinde Rusyalu tarafından dahi, "cânib-i südde-i seniyyeden hfn-i me'mûriyyetinizde bu serbestiyyet mâdde-sinden rüçû'un imkânı olmadığını Prusya elçisi atebe-i aliyye-i Saltanat-ı Seniyyeye ihbâr ve bu sefere sizler bâdî olduğunuzu in-hâ vü iş'âr oylemiş idi" demeleri ilc, Efendi-i mûmâ-ileyh tarafından dahi cevaba mübâderet olup: "Bu sefere Rusya devleti tarafından Leh'e mu'mûr olan Repnin General^{xx} bâ'is ve kendüstine sipâriş olunduğu üzere mübâderet eylediği harekât-ı kerîheden hâdis olmuştur" mukâbelesinde, Rusya murahhas-ı sânsî Obreşkof, inkâr ve müdde'âsında ısrâr etmeğin, Efendi-i mûmâ-ileyh tarafından dahi, Balta ve Leh vâkı'alarıyla edille-i sâ'fre-i mukni'a sera olunarak, âkıbetü'l-emr, mesfûrların, "kâ'ide-i düvel üzere, sefere bâ'is (298b) Devlet-i aliyye olmakdan nâşî hasârât-ı mâliyye-i Rusya tazmîn olunmak iktizâ eder" kelâmların ibtâl ve zikr olunan meclis-i râbi'-i mezkûrda serbestiyyet-i Tatar ile bâ'is-i sefer mâddelerinde çok kıyl-ü-kâl olup fi'l-asıl a'dây-ı dinin Kırım'a du-hûl eylediği hengâmda ahâlisine sebkât eden mu'âhedeleri Rusya murahhasları taraflarından der-miyân ve ba'de'l-istilâ, akd olunan

x - Nûshada :

xx - Prens Nikolay Vasilieviç Repnin (1734 - 1801)

mütârekeken sonra, Âstâne-i sa'âdet'den Kuban cânibine gönderilen Kırım Giray-zâde Mehmed Giray'ın irsâli mâddesi lisanlarından güzêrân ve cânib-i Saltanat-ı seniyyeden enderûn-ı Kırım'da olan Rusya askerinin kahr u tedmiri hueûslerinde deverân ve ahâlf-i Kırım'ın Rusyaludan rû-gordân olmasiyçün atâyâ-yı pâdişâhî götürdüğün beyân ve " Kırım adası sâkinlerinden Rusyaludan emvâl ve nüfus ve mezheblerine dâ'ir zarar u ziyânları olmadığı mûmâ-ileyh Mehmed Giray'a i'lâm u i'lân eylediler" dediklerinde, Efendi-i mûmâ-ileyh dahi: " Mehmed Giray'ın Kuban cânibine irsâli hengâm-ı mütârekeken altı ay mukaddem olduğu cümle indinde müstebân ve şûrût-ı mütârekeye mugâyir cânib-i Saltanat-ı Seniyyeden kıl kadar hareket vâki' olmadığı müstagni ani'l-beyân iken ahâlf-i Kırım'ın Mehmed Giray'a olan kelâmına bu mertebe i'timâd ile istid'âyı serbestiyyetlerinde bu gûne inâd, hâric-i dâ'ire-i insâf u iktisâddır. Zîrâ ol bâbda, sizlerde da'vânıza mülâyim ahâlf-i Kırım'ın kâğıdları var ise, bizde altı aydanberil tevârüd eden mu'te -
nâ ba evrâkları mazbût ve cânib-i Saltanat-ı seniyyeden ne vechile istigâse eyledikleri mahfûzdur." Belli bir takım kâğıdları İstanbul'a ve bir takımı bizlere gelür" demeleriyle Efendi-i mûmâ-ileyh dahi mukabilinde, "Çünkü böyledir. Bu makûle iki YÜZLÜ kavme şefekat sâretlerinden fiten-i âlemi ihtiyâr ve bu derece serbestiyyetleri husûsunda inâd u isrâr, kâr-ı âkil olmadığı âşikâr görünür. Tâ'ife-i mezkûrenin ahvâli bu gûne olduğu ma'lûm olduktan sonra, şefekat onlaramı iktizâ eder, (299a) yohsa bu kadar ibâdullâha mı" deyü irâd eyledikleri kelâmına âhar vechile cevâba kâdir olamamalarıyla, "bumâddenin imkânı yokdur" dediklerinde, Efendi-i mûmâ-ileyh dahi, "gayri maslahat kalmadı" diyerek

ber-mu'tâd, "gelmek irâdet gitmek icâzet" me'âlin irâd eylediler.

Pes, murahhasân-ı Rusya taraflarından levâzım-ı râh defterinin ketb ü imlâsı teklif olunup, Feld-mareşalieri tarafına göndereceklerin ta'rif eylediler. Ser-rişte-i mükâlemenin inkıtâ'ı tarafeynin hilâf-ı marzisi olmağla husûs-ı mezkûre dâ'ir bir mikdâr mübâheseden sonra, tâ'ife-i mezbûrenin serbest olup beynlerinde muhtârları olduğı kimesneyi Hân nasb eylemeleri husûsu memnû'ât-ı şer'iyeden olduğundan adem-i cevâzında karar ve Rusyalu tarafından serbestiyyet husûsunda ısrâr olunup, mâdde-i mezkûrede cânib-i Saltanat-ı seniyyeden mes'ûllerine müsâ'ade mümkün olduğü mertebeler Efendi-i mûmâ-ileyh tarafından tahrir ile ifâde vü iş'âr olunmak üzere meclis-i mükâlemeden kıyâm ve herkes karârgâhlarına azimete ikdâm eyledi. Bundan sonra birkaç def'a dahi tarafeyn murahhasları ahadü-humâ âhar ile haymesinde mülâkat ve gâh gâh temsilîyet-i mâdde-i mezkûre zımında tercemanlar vesâtetiyile birbirlerine ahbâr u tahrirât gönderüp-zikr olunduğı üzere, mâdde-i serbestiyyeti tekellümden mâdde-i uhrâya intikâl muhâl olmakdan nâşi mâh-ı cumâde'l-ülânın yirmi yedinci günü Rusya murahhas-ı evveli Orlof, Devlet-i aliyenin mâdde-i serbestiyyet-i Tatar'da şer'an ma'zûr oldukların imparatoriçelerine ifâde zımında Peterburg'a azimet üzere olduğun , Devlet-i aliyye murahhas-ı evveli Efendi-i mûmâ-ileyhın haymesinde izhâr ve vedâ' ve fi-mâ-ba'd gâ'ile ictimâ' pezirefte-i irtifâ' olmağın, Murahhas-ı evvel Efendi-i mûmâ-ileyh dahi Murahhas-ı sâni Efendi ile ba'de'l-istişâre anlar dahi Mu'asker-i humâyûn cânibine hareketlerin istisvâb ve evşîr-ı mâh-ı mezkûrda Ordu-yı humâyûn tarafına iyâb eylediler.

Husûs-ı musâlahanın bi-takdiri'llahî te'âlâ peşrefte-i nizâm olmayup Devlet-i aliyye murahhaslarının (299b) Mu'asker-i humâyûn cânibine hareket ve kendü murahhas-ı evvellerinin devletleri semtine azîmet eylediklerinden bahs ile tahassür ü tahazzünü hâvi ve murahhas-ı sânileri Obreşkof'un ordularında temkis olunmasıyle tekrâr i'âde-i mükâlemeye da'ir ba'z-ı mültemesâtı muhtevi Rusya Feld-mareşalinin ol esnâda bir kit'a mahabbetnâmesi vürûd eyledi.

R e f t e n - i S a d r - ı a ' z a m
b e - O r d u - y ı A ğ a - y ı Y e n i ç e r i -
y â n V e z i r S ü l e y m a n P a ş a

Bundan mukaddem Serdâr-ı Ekrem hazretleri te'liff-i kulûb maslahatı zımında Selânik MutasarrıfıArabgiri İbrahim Paşa ile Tırhala Mutasarrıfı Osman Paşa ordularına varup müşârûn-ileyhimâya ilbâs-ı ferve-i semmur ve ma'iiyyetlerinde olan Ocaklar ahâlisini atıyye yolu ile mesrûr etmiş olmalarıyle, Derğâh-ı âli Yeniçerileri Ocağı ahâlisin dahi taltif için ağaları olan Süleyman Paşa haymesini teşrif etmeyi istihşân eylemeğin âhır-ı cumâde'-i-ülâda umûmen hüddâm ve esbâb-ı ihtişâmı ilehayme-i müşârûn-ileyhe tevcih-i semend-i azîmet ve bir-iki sâ'at mikdârı sefer tedbiri ile imrâr-ı vakt eyledikten sonra ilbâs-ı Ferve-i semmur ile Ağı-yı mûmâ-ileyhin dûş-ı istihâlin tezyin ve mevcut olan Ortakların cümlesine surre-i mahsûsa i'tâ ve sâ'ir Ocak ricâlinden olup müşârûn-ileyhin hizmetinde olanların her biri lütuflarından tahsil-i destmâye-i hatt-ı evfâ eyleyüp yeğan yeğan cümlesin nevâziş ü tatyib akabinde inân-ı yekrânların otakları cânibine tasvib eylediler.

V u k ũ' - 1 t e f t i ŝ - i m e v c ũ d u
n â - m e v c ũ d z u ' e m â v e e r b â b - 1
t i m â r - 1 e y â l â t ũ e l v i y e

Tekâsür-i inkılâb-ı dehr-i bukalemân ve tavâfūr-i muhâ-
rebe vü mukatele-i zi-şüccân ile eyâlât ũ elviye zu'emâ ve erbâb-ı
timârı ba'zan mefkûd ve ba'zan bezl-i vücûd eylemekden nâşî ol
vechile vâki' olan mahlûlât sıbyân u mütekâ'idine tevcih olunarak
cem'iyetlerine killet târi ve bâkilerinin dahi kayıplarının bğr-i
mi'şârı livâları tahtında mevcûd olmayup belki me'mâr oldukları
mahallerden firâr ve manend-i

(bu timâr-ı teyyâr-ı) hilâf u isyânda geçt ũ güzâr (300a)
ve bu bâbda bundan ziyâde iğmâz u müsâmaha der-kâr olmak lâzım
gelür ise bi'l-külliyye târ-u-mâr olacakları âşikâr olmağın olma-
kûle âvâre-i beyâbân-ı perişâni ve âsûde-nişin-i pister-i ten-âsâ-
nî olanlar yoklama âvâzesi işâ'asiyle sancakları altına celb olun-
mak müstahsen ũ müstasvab görölmeğın ol vakit mülâzemet-i Mevkib-i
humâyûnda bulunan elviyeden Karaman eyâletinin teftiŝinden bidâyet
ve husûs-ı mezkûr için nasb olunan haymede Re'isülküttâb Efendi
ile Tevki'î ve Defter-emini efendiler huzûrlarında Tahvil ve Def-
ter-i Hâkânî kesedârları dikkat ederek beş-altı gün zarfında eyâ-
let-i mezbûrenin zu'emâ ve erbâb-ı timârı tekmil ve Sivas eyâleti
yoklamasıyla tezyîl olup, anlar dahi birkaç gün zarfında ituâm
ve nâ-mevcûd olanların nân-pâreleri, mülâzimlerinden katı vâfir
müstehik olanlarına tevcih ile mesrûr u be-kâm buyuruldu.

Rumeli eyâleti Karasu cânibi ser-eskeri vezir Abdi Paşa
ma'iyetinde bulunup fi'l-âsıl tevcihâtı dahi müşârân-ileyhin uh-

desine ihâle olunmuş olmağa, mevcûd ve nâ-mevcûdların teftişi yine kendi uhdesine sipâriş ü tevîz olundu.

V u k ü ' - i m e ş v e r e t b e r â y - i
f e s h - i m ü k â l e m e - i m u s â l a h a

Bundan mukaddem temşiyet-i mevâdd-ı musâlıana için ta'yin olunan murahhaslar bâlâda tahrir olunduğu üzere mecâlis-i mükâlemeden dördüncü meclisde, a'dây-ı dîn murahhasları tarafından iltimas olunan serbestiyyet-i Tatar husûsu tesviyesinde tevakkuf ve mer-i mezkûrun şeri'at-ı mutahharaya mugâyir olduğun beyân ile ilzâm-ı hasm da her ne kadar tekellûf eylediler ise müfid olmadığından Rusyalunun murahhas-ı evveli, devletleri cânibine az'ımet için arsa-i mükâlemeden ref'-i kâr u bâr ve adem-i husûl-i musâlahâ ile müddet-i mütârekenin inkizâsı takarrüb eylediği cânib-i murahhâsân-ı mûmâ -ileyhimâdan huzûr-ı sadâret-destgâhiye tahrir ve fi-mâba'd ne güne hareket olunmak iktizâ eylediği istiknâh u istihbâr olunmağın (3000) m'ah-ı cumâde'î-âhirenin dördüncü ve Ağustosun yirminci günü otak-ı âsafide akd-i meclis-i meşveret ve ol bâbda vürûd eden kâ'ime-i kirâ'at olunup, Rusyalunun serbestiyyet-i Taâda ısrâr eylediği huzzâr-ı meclise işâ'at ve husûs-ı mezkûrun hâric-i hayta-i şeri'at olduğu cümleye tavzih u irâ'et olundukda, fi'l-asıl in'ikâd-ı musâlahâ ile irtifâ'-ı cidâl müyesser olmadığı sûrette nâ'ire-i harb u kitâlin ikâd u iş'â'at olunması zarûriyyât-ı vakt ü hâlden olmakdan nâşî nâ-çâr herkes i'âde-i ceng ü peykâr ihtiyâr etmeğın

m i s r a

ایضاً تدریساً
۹۰

mazmûnunda ittifâk-ı ârâ ile cânib-i Sipehsâlar-ı ekremiden Murahhas-ı evvel tarafına kâğıd tahrir ü tesyâr olundu.

T e v c i h - i m i r - i m i r â n i
b e - F e y z u l l a h A ğ a , h â z i n e d â r
- ı A b a z a M e h m e d P a ş a

Avdet-i murahhasân ile i'âde-i harb u kitâl, i'dâd-ı levâzım-ı ceng ü perhâşa iştigâl olunmağı icâb eyleyüp ve bundan akdem Kırım hâdisesi töhmeti ile küşte-i şemşir-i kazâ ve süpürde-i peygüle-i dehliz-i fenâ olan Abaza Mehmed Paşa'nın hazinedâr-ı nâmdârı olup Re'fsülküttâb el-hâc Abdürrezzak Efendi dâ'iresinde ikâmet ve muntazır-ı teşrif-i beşir-i inâyet olan Feyzullah Ağa, z'atında şeçf' ü bahâdır bir merd-i Rüstem-me'âsir olup, şâyeste-i âtıfet ve bâyeste-i re'fe-i olmağın mâh-ı mezbûrun beşinci günü avâtıf-ı aliyeden i'tây-ı rütbe-i mir-i mirânî ile kadri terfî ve cânib-i Sadâret-penâhiden hâli terfih buyurulup Tutrakan muhâfazasına ta'yin ve der-akab asâkir-i vefiyye ile azîmet eylemesiyçün iktizâ eden menşûru tahrir olundu.

T e v c i h - i r ü t b e - i v i z â r e t
b e - Y e n i ş e h r i İ s m â ' i l A ğ a

Mûmâ-ileyh esbâb-ı servet u yesârdan bir merd-i gayûr ve mukaddema Serdâr-ı ekrem hazretleriyle Mora ceziresi teshirinde izhâr-ı sa'y-ı meşkûr eyleyüp şâyeste-i iltifât-ı pâdişâh-ı mekârim-meftur olmağın binbeşyüs nefer asâkir kendü mâlinden tec-hiz ü tekmlil (301a) ve rûz-ı kasımdan mukaddem bi'n-nefs Mevkib-i humâyûna sevk u tesbil eylemek şartıyla mâh-ı mezbûrun altıncı gü-

nü kendüsüne rütbe-i vâlâ-yı vizâret tevcih ve iktizâ eden me'muriyyet emri tahrir ü tesyir olundu.

T e v c i h - i e y â l e t - i B o s n a
b e - O s m a n P a ş a v e t a ' y i n - i
O b e - B a l y a B o ğ a z ı v e z i k r - i
b a ' z - ı
e z - t e v c i h â t

Serdâr-ı ekrem hazretleri mühr-i humâyûn ile mübeccel olduklarında mesârif-i seferiyyelerine medâr olmak için uhdelerinde olan Bosna eyâleti âhara tevcih olunmayup ke'l-evvel taraflarından kâ'immakam nasbı ile hifz u himâyet ve iktizâ eden cizyesi kemâ fi'e-sâbık cibâyet olunup hâsıl olan nemâsın vürûd eyledikçe Ordu-yı humâyûn hazînesine teslim ve nakâyis-ı mühimmât-ı seferiyyeyi ikmâl ü tetmim ederler idi.

Evâsıt-ı mâh-ı mezbûrde i'âde-i harb u kitâlı alâ'imi nümâyân ve mükemmel ordu ile Ordu-yı humâyûndan bir sâ'at maddârı mesâfede ikâmet eden Tırhala Mutasarrıfı Osman Paşa'nın ma'iyetinde olan tavâ'if-i askeriyye ile Tuna hudûdundan bir mahalle ta'yini savâb-dîd-i (1) âr ü ezhân olup lâkin mutasarrıf olduğu Tırhala sancağı bi-nemâ ve ana nisbet Bosna eyâleti kesfirü'l-cedvâ olmağın Silistfe'ye birkaç sâ'at mesâfede vâki' Balya Boğazı hifz u hirâseti ve iktizâ eder ise karşı cânibe ubûr ve kesr-i a'dâya bezl-i maddâr eylemesi şartıyla Bosna eyâleti tevcih ve müşârûn-ileyhin üzerinde olan Tırhala Sancağı ile Yenişehirli İsmâ'il Paşa'nın hâ'ali terfih ve Hudâvendigâr Sancağı, Silistre Muhâfazası şartıyla Hasan Paşa'ya tevcih olundu.

Â m e d e n - i h a z i n e - i h u m â y ũ n
b e - O r d u - y ı m e v h i b e t m a k r ũ n

Adem-i in'ikād-ı Sulh ile i'âde-i ceng ü peykâr ihtimâ-
lât-ı karibeden olduğu ihtiyâta ma'lûm-ı Şehriyâr-ı inâyet-kirdâr
olmağın resm-i ihtiyâta ri'âyet ve tensik-ı umûra illet-ı âlâ olan
nukûd-ı lâzımü'l-vücûd ile Mu'asker-i humâyûna i'tây-ı takviyete
himmet buyurup bidâyet-i seferden (301b) ilâyevminen hâzâ tesyir
buyura-geldikleri vech üzere bu def'a dahi mütevâliyeten üç def'a
hazine rabt u tertib ve mu'temedün-aleyh mübâşirler vesâfetiyle
ucâleten Mevkib-i humâyûn cânibine takdim buyurdular.

Evâhır-ı cumâde'l-âhirede birbirine müte'âkib Ordu-yı
humâyûna vürûd ve yekûnu iki bin kese akçaya bâliğ olmağın Defter-
dâr Efendi ma'rifetiyle tadâd olunup Ordu Hazinesine teslim olundu,

A v d e t - i m u r a h h a s â n - ı
S a l t a n a t - ı S e n i y y e v e
t e m h i d - i i n ' i k â d - ı
m ü t â r e k e - i c e d i d e

Bundan mukaddem feth-i meclis-i mükâleme ile Devlet-i
aliyye murahhaslarının mahall-i mükâlemeden Ordu-yı humâyûn tara-
fına hareket eylemeleri tahakkuk eyledikde fi'l-asıl in'ikād-ı mu-
sâlahâ, Rusyalunun ziyâdesiyle matlûbları olmakdan nâşî ber-mukte-
zây-ı vakt u hâli husûs-ı mütârekenin infisâhı taraflarından çend
ân münâsib görülmeyüp, hattâ mukaddem imâ olunduğu üzere Rusya mu-
rahhas-ı evveli olan Orlof da'vâ-yı serbestiyyet-i Tatar ile in'-
ikād-ı sulh müyesser olmayacağıın İmparatoriçesi tarafına tefhim

içün devletleri tarafına ıshâr-ı azîmet eyledikde mesfûrun Petre-
burg'a varup avdet edinceye dek nihâyet-i kelâm ne de karâr vere-
ceği ma'lûm olmak maslahatı için âşır-ı teşrin-i evvele dek müced-
deden imtidâd-ı mütârekeye nizâm vermek şartıyla Devlet-i aliyye
murahasalarının mahall-i mükâlemede ikâmet eylemelerine bir sûret
vermeğe Rusya Feld-Mareşali Prusya mutavassıtın tavsit ve belki
bir an akdem husûl-pezir olmasiyçün üzerlerine üzerlerine teslit
şyledi.

Devlet-i aliyye murahasaları ise bu güne mu'âraza vü mü-
nâkaşadan sonra henüz serbestiyet mâddesi nizâm-pezir olmuş de-
-ğil iken şimdi bunların tekrâr mükâlemeye şürû' için müceddeden
mütâreke akd eylemek teklifinde olmaları bir hfileye mebnî olduğu-
na zehâb ve adem-i kabûl ile Mu'asker-i humâyûn cânibine iyâb ey-
lediler.

Bu hususlar Serdâr-ı ekrem hazretlerinin (302a) kemâyen-
bağı ma'lûmu olduğundan başka mukaddem işâret olunduğu üzere, Rus-
yalu tarafından vürûd eden mekâtibden adem-i in'ikâd-ı musâlahâ
zımında ıshâr-ı tahassûr u te'essüfde mübâlağa tahrir olunup, hu-
sûsâ müceddeden in'ikâd-ı mütâreke ile yine mükâlemeye mübâşeret
eylemeğe olan ârzû vü râğbetleri ne derecede olduğu ol bâbda tah-
rirlerinden gereği gibi meczûmları olup ve Osman Efendi mütâreke-
siyle tevkif olunarak asâkir-i muvahhidînin dahi fersûde oldukları
mülâhazadan ba'id olmamağla evzâ'-ı a'dâya vâkıf bir kimesnenin
Ordu-yı a'dâya tesyir ve fesh-ı mükâleme sebebi ile şurût-ı mütâ-
rekenin tagyir olunmaması emrine ibtidâr olunmak tedbir olunup,
hacegân-ı Divân-ı humâyûndan Ahmed Vâsıf Efendi, emr-i mezkûra

ta'yin ve Feld-Mareşâl tarafından matlûb olan vechile temdid-i mütâreke husûsuna cidd ü ihtimâm eylesesi telkin olunarak alâ ce-nâhi'l-isti'câl-i Yaş cânibine takdim ü irsâl olundu.

Devlet-i aliyye murahhasları ol vakte dek ma'iyyetlerin-de olan mutavassıtlar ile Fokşan'dan hareket ve nehr-i Tuna'yı be-rü cânibe ubâr için Yergöğü tarafına doğru azimet üzere olmaları-y-le mûmâ-ileyh Vâsif Efendi ile Yergöğü havâlisinde mülâkat ve ba'-de'l-istihbâr keyfiyyet-i me'mûriyyetinden haberdâr olduklarında, mukaddem beyân olunduğu vechile, Saltanat-ı seniyye murahhasları efendiler. hılâl-i mükâlemede lede'l-münâkaşa düşmen-i dîn murah-haslarının kemâyenbağı zamirlerin teftiş ve Kırım mâddesinden mâdde-i âhara intikâl edemeyüp kabâ'il-i Tatar'ın serbestiyyeti iddi'âsında musırr oldukları hâjde meclis-i mükâlemeleri münfesi-h olmağın i'âde-i veng vü kitâlden gayrı câre olmadığın cezm eyledik-leri hâlde mahall-i mükâlemeden Mevkib-i humâyûn tarafına azimet etmiş olmalarıyla müceddeden musâlaha mükâlemesiyyûn zikr olunan Ahmed Vâsif Efendi'nin yeni başdan temşiyet-i imtidâd-ı mütârekeye me'mûr kılınması bi-ma'nâ ve husûs-ı (302b) mezkûr için i'mâl u irâd olunacak ârâ vü tedâbir hiç ve mâlâ-ya'ni Kabîlinden olduğun tezekkür ederek Ordu-yı Humâyûna vürûd eyleyüp ma'iyyetlerinde olan Nemçe ve Prusya mutavassıtları Mu'asker-i humâyûna duhûl etmeksi-zin Hezargirad Kasabasından mufârakat ve her ne kadar da'vet olun-dular ise, bu işi göremediklerinden irâd-ı özr ederek Âstâne'ye doğru azimet eylediler.

Mûmâ-ileyh Vâsif Ahmed ^x Efendi mükâlemesiyyûn Seyyid

x - Nûshada, satır üstüne "Osman" kayd edilmiştir.

Abdülkerim Efendi'nin akd eylediği müddet-i mütâreke ve ba'dehû Murahhas-ı evvel Efendinin Rusya murahhasları ile mükâkâtden sonra âşır-ı eyfûlde dek imtidâdına nizâm verdikleri müddet-i muhâdene, mebâdâ pezirefte-i inkızâ olur endişesinden sür'at ü gitâb ederek birkaç gün zarfında Yaş Kasabasında Rusya feld-mareşali ile mülâkât ve ol bâbda cânib-i Serdâr-ı ekremiden terkîm olunan tahrîrât ile isâli-i peyâm-ı muvâlât eyleyüp ba'de't-terceme ol vechile tesyir olunan safvet-nâmeden Rusya feld mareşali fevka'l-gâye iktisâb-ı hubûr ve mes'ûlüne müsâ'ade ile şevâğıl-ı harb u katâlin bertaraf kılınması cânib-i sadâret-destgâhiden karîn-i rızâ olduğu nüvidinden be-gâyet mesrûr olup, anlar dahi fi'l-asıl ârzû-keş oldukları mükâleme-i musâlahanın i'âdesi mukaddemâtının temşiyetine bezl-i tâb ü tûvân ve fart-ı şereh ü inhimâkinden tesviye-i mevâdd-ı musâlahaya bi'n-nefs kendüsünün kıyâm eylesin, der-akab devleti tarafına tahrîr ü istizân eyledi.

Pes, ol zemâne dek Osman Efendi mütârekesinden iki-üç gün bâki kalup müceddeden ta'yîn olunacak devleteyn murahhaslarının bir mahalde müctemi' olmaları ise bir az müddete muhtâc olmanın, zikr olunan eyyâm-ı yesireye bir az müddetin zamm u ilhâkı elzem u akdem-i umûrdan olup lâkin ânın dahi Petreburk'a tahrîr u istizânı lâbüdd olan mevâdd-ı hatireden olmağla beher hâl devleti tarafına tastîr ü istihâsa (303a) muhtâc olup, ammâ imparatoriçesi cânibine tahrîr ü istihbârda mesâfe-i ba'ide olmak takribiyle fevt-i maslahat endişesi dahi derkâr olduğun mülâhaza ile istizân u istihbâr ile tefvît-i vakitden hirâs ve böyle bir maslahat-ı hayriyye zımında hod-be-hod çend rûz mütâreke ihtiyâr eylediği

takdirde, devleti cânibinden mu'âteb olur ise de mâni' değil yolu, imparatoriçesi tarafından kable'l-istirhâs zemân-ı müddet-i mü'târekeyi kırk gün mîkdâr temdid ve birün-ı hayta-i iktidârı olan emr-i mezkûra cesâret ile husûs-ı musâlahanın pezirâ-yı hüsn-i nizâm olmasına olan da'vâ-yı hâhiş ü rağbetin cânib-i Sipehsâlâr-ı ekremiye tahrir ve te'yd eyleyüp müceddeden mükâleme-i musâlahaya şürû' olunmasını tastir eyledi.

Akd- i e n c ü m e n - i ş ü r â v e
z i k r - i a v d e t - i c e n g ü
p e r h â ş b e - i t t i f â k - ı â r â

Mâh-ı cumâde'l-âhirenin yirmi ikinci ve eylülün dokuzuncu günü murahhasân-ı Saltanat-ı seniyye, Mevkib-i humâyûna kudüm ve a'dây-ı şaşüm murahhaslariyle mesbûk olan ebhâs-ı hâtır-hırâşları cümleye ma'lûm olmak için huzûr-ı Âsafide akd-i encümen-i şûrâ kılınmak istisvâb olunmağın, istihsân olunduğu üzere, ferdâsı isneyn günü umûmen erkân-ı devlet, otak-ı Âsefiye da'vet olunup alâ merâtibihim ku'ûd eyledikten sonra murahhasân-ı Devlet takrir-i mâcerâyâ âgâs ve çi-günezi-i mükâlemelerinden kıssa-perdâz olup: "Düşmen-i dîn ile murahhaslar beynlerinde tekellûm olunan kelâm, mükâleme meclislerinden dördüncü meclisde serbestiyyet iddi'âsiyle encâm bulup, emr-i mezkûr ise, şerif'at-ı mutahharaya mugâyir ve istikbâhkerde-i e'imme vu ukalây-ı ahâbir olan mevâddan olmağın hemen kâr-ı hayr, vakit fevt olmazdan mukaddem, i'âde-i harb u kitâi ve her taraftan gûşmâl-i a'dâyâ sa'y-ı bi-hemâl olunmaktadır. Zirâ a'dây-ı dînin za'fı ber-kemâl ve kevkeb-i felâket-tev'emi karîn-i vebâi u sevâl olduğu hengâm-ı ikâmetimizde (303b) gereği gibi istitilâ'

u tedkik ve iki aydan berü harekete mecâli olmadığı kemâyenbağı teftiş ü tedkik olunmuşdur" dediklerinde, ol vakte dek Feld-mareşal cânibine gönderilen Ahmad Vâsif Efendi'nin ne vechile avdet edeceği nâ-ma'lûm ve serhaddnişin olan rü'esâ ve efrâd-ı asâkir, ceng ü peykâr temennâsında oldukları meczûm olmağın ittifâk-ı ârâ ile i'âde-i harb u kitâle Fâtîha-i şerif tertil ve her cânibden nehr-i Tuna'yı karşı cânibe ubûr ve izâle-i a'dâyâ bezl-i maktûr olunmağı hâvi evâmîr-i aliyye tahrîr ü tesbîl olundu.

Bu hilâlda Ordu-yı humâyûnda Emir-i Defter-i Hâkânî olan Ebûbekir vahdetî Efendi dahi, Ruscuk ma'berinden karşı cânibe asker imrâr için kasaba-i mezkûreye ba's ü tesyîr olundu.

A m e d e n - i A h m a d V a s i f
e x - c â n i b - i F e l d - m a r e ş a l
v e v u k ũ - i m e ş v e r e t b e r â y - i
k a b ũ l - i m u t â r e k e v e t e r k - i
c i d â l

İttifâk-ı ârâ ile i'âde-i ceng ü peykâra karar verilür keyfiyyet-i hâl ol bâbda tahrîr olunan evâmîr-i aliyye ile etrâf ü eknâfa neşr ü inhâr olunduktan sonra, dört gün mukaddem Yaş cânibine gönderilen Vâsif Efendi dahi, kırk gün miktârı mukaddemât-ı mütârekenin temdidî haberiyle Feld-mareşal tarafından Mevkib-i Humâyûna ric'at ve birkaç gün zarfında Sadr-ı a'sem tarafından gönderilmesi muktazî olan tasdik-nâme tesyîr olunduğu takdirde, kendü tarafından dahi temdid-i mütârekeyi hâvi iktizâ eden tasdik-nâmenin bilâ-tevakkufin irsâl olunacağını arz u inhâ eyledi.

Emr-i mezkûrda, ulû'l-elbâb ile meşveret müstahsen ü müstesvab görülmegin yevm-i mezbûrda -ki mâh-ı merkûmun yirmi altıncı ve eylûlün on üçüncü günü idi- Selâhik Mutasarrıfı İbrahim Paşa ve Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası vezir Süleyman Paşa ve Ordu-yı Humâyûn Kadısı Ni'metullah Efendi ve Kethudây-ı Sadr-ı a'sami ve Defterdâr Efendi ve Re'fsûlküttâb Efendi ve Çavuşbaşı Ağa ve Ocaklar ağalarıyla sâ'ir erkân-ı devlet otağ-ı İsaifiye (304a) da'vet ve akd-i meclis-i meşveret olunup ol bâbda, mezkûr Ahmed Vâsif Efendi vesâletiyle Feld-mareşal tarafından cânib-i Sadr-ı a'samiye takdim olunan kağıd muvâcehe-i nâsda kırâ'at ve müceddedem mükâleme-i musâlahaya oturmak için a'dây-ı dîn tarafından tecdid-i mütârekeye râğbet gösterildiği herkese ifhâm u işâ'at kılındı.

"Pes, temhid-i musâlahaya mübâşeret zımında kırk gün mütârekenin kabûl ü ihtiyâr veyâhud redd ü inkârı şıklarından vakt ü hâle göre re'y-i savâb ne olduğu huzzâr-ı meclisden istifisâr u isticvâb olundukda, herkes, gavta-hâr-ı bahr-i efkâr olup bir mikdâr i'mâl-i endişe-i isâbet-âsâr eyledikten sonra" "Müddet-i mezkûre -ki kırk günden ibâretidir. - Rusya feld-mareşali mektûbunda tahrîr eylediği üzere, devletiyle lede'l-muhâbere zikr olunan kırk gün hilâlinde murahhasların bir yere gelüp mevâdd-ı musâlahayı müzâkere eylemeleriyçün altı ay mütârekeye nizâm verdiği sûrette bu bir kâr-ı hayr idiği bi-reybdir. Devlet-i aliyye dahi zikr olunan kırk gün müddetde merâsim-i ihtiyâta ri'âyet ederek bir taraftan esbâb-ı takviyenin tetmimine mübâşeret ve bir taraftan murahhas ta'yfni ile dîn ü devlete nâfi' vechile akd-i sulhün temşiyetine mübâderet ederler. Ammâ altı ay mütârekeye temşiyet verilmediği

takd'irde dahi hkd olunacak kırk gün mütârekenin müddeti münkasfi-ye oluncaya dek teğrin-i evvelin yirmisi hulûl ve mevsim-i şitâ duhûl eder olmağla, a'dây-ı dñnin harekete mecâli mefkûd ve ürcûfe olmak üzere elisine-i nâsda deverân eden 'Karadeniz taraflarına hur rûc eder' kavli merdûd olup, Özü kal'ası ve Tuna sâhilleri cânib-lerine külliyyetlü tâbur ihrâciyle istilây-ı buk'a ve muhâzara-i husûn eder ihtimâlâtı ber-taraf olduğundan mâ'adâ, avdet-i ceng ile sûret-i zâhirde her ne kadar mevrûr iseler dahi, Osman Efendi (304b) mütârekesiyle askeri tâ'ifesine mev'a-mâ fütür tareyân etmiş olmağla zikr olunan kırk gün adem-i kabûlüne bizâ'en çend rûz mukaddem serhaddâta gönderilen harb ü kitâî evâmiri te'hîr ü tebdil olunmayup cenge kıyâm olunduğu hinde iyâzen bi'llâhi te'âlâ kesret-i ikâmet ile bi-tâb olan asâkir bir kerre düşmenden rüy-gerdân olmak lâzım gelür ise kâr düşvâr olacağı zâhir ü âşikâr ve kırk gün kabûl olunduğu hâlde ol vakit güzerân edinceye dek bi-men-nilû te'âlâ meştâ askerinden dahi külliyyetlü asker tevârüd edeceği bedidar olmağın serhaddâta takviyet verilüp temâmca ceng evvel-bahâra tevkif olunur; hemen münâsib olan oldur ki düşmen tarafından istihsân olunan kırk gün mütâreke kabûl ve iktizâ eden tasdik-nâmesi bir sâ'at mukaddem tastîr u mersûl kınla.

Eğer kabûl olunmayup cevâb-ı düşmen zebân-ı şemşire havâle olur ise bir güzel iş olmayacağı mizâc-ı asker ve tabî'at-ı dehrden istidlâl olunmaktadır. Bâki re'y efendimizindir" deyu ale'l-ittifâk redd-i cevâbda cümlesi yek-zebân-ı vifâk oldular.

Çünkü dört gün mukaddem i'âde-i harb ü kitâî ihtiyâr ve ba'dehû hilâfına karâr verilmekle her çend menâfi'i bisyâr ve vakt

ü hâle nazâran hayr olduğu bedidâr ise de, nezd-i kenc-bünyanda hüsn ü kubhu mülâhaza olunmadan ba'z-ı şemâtetin tecevvün edeceği ihtimâlden ba'îd olmamağla, husûs-ı mezkûrun ittifâk-ı ârâ ile sûret-pezir olduğunu mübeyyin Ordu-yı Humâyûn Kadısı Efendi tarafından bir kat'a hüccet tahrir olunmasına dahi, yine meclis-i mezkûrda nizâm verildikten sonra, kırk günü mütârekenin kabûlünü mutasammin Sadr-ı a'zam hazretleri cânibinden matlûb olan tasdik-nâme tahrir ve çukadarlarından zebân-âşinâ Akevalı Mehmed ile Feld-ma-reşal tarafına ba's ü tesyir olundu.

Pes , emr-i merkûmun

B e y t

تدریر قطع، شد تدریر میکنی. تدریر ساد لوح ۹ تا تدریر میکنی

(305a) mefhûmunca irâde-i Kadir-i mümteni'ü't-tagyir ile huûs-ı mütârekenin vech-i meşruh üzere sûret-pezir olduğunu mübeyyin imlâ olunan hüccetin Pâyânına esâmir-i huzzâr-ı meclis, alâ merâtibihim ketb olunup Rikâb-ı kamer-tâb-ı Husrevânî'ye ba's olundu.

V e f â t - ı M u h â f i z - ı K a n d i y e

H ü s n i H ü s e y i n P a ş a

Müşârûn-ileyh Kandiye Muhâfızı iken bir mikdâr mizâcî münharif ve tedric ile mübtelâ olduğu illeti müzdâd olarak rûh-ı müste'ârı şâhrâh-ı "irci'î" ye münсарif olup selh-i cumâde'l-âhirede haber-i vefâtâ, Mevkib-i hümâyûna vâsil olmağın Kandiye eyâletti, 83 târihinde Mu'asker-i hümâyûn Han-depesi Sahrâsında iken

Tevki'î Ali Paşa'ya kâ'im-makâm ve rütbe-i vâlâ-yı vizâretle be-
kâm olan Abras Süleyman Paşa'ya tevcih ü ihsân buyuruldu.

Müşârûn-ileyh, 78 târihin evâhırında Yeniçeri Ağalığın-
dan rütbe-i mir-i mirânî ile Deryâ Kapudanlağan ihrâz ve ol esnâ-
da pâye-i refi'a-i vizâretle eşbâhından mümtâz u ser-firâz olup
ba'dehû Mora mansıbı ile şirîn-kâm ve âkîbetü'l-emr cezfire-i mezkû-
rede defn-i hâk-i siyeh-fâm olmuştur.

رحمة الله تعالى عليه

V e f â t - ı S u n ' u l l a h P a ş a

Müşârûn-ileyh Eğriboz Muhafızlığı tevcih ve iktizâ eden
emri, evâsıt-ı rebî'ü'l-âhırda takkîr u tastîr olunup me'mûr oldu-
ğu üzere bulunduğû mahalden hareket ve mansıbı olan Eğriboz'a doğ-
ru azîmet eylemişidi. Ammâ reh-zen-i ecel, ya'nî merg-i nâ-be-ma-
hal perişân-sâz-ı hayl ü (غولاری) hıdaller olmağın ,
hılâl-i râhda kâr ü bârdan sebû'kbâr olduğû hâlde reh-rev-i iklim-
i bakâ oldular.

Vefâtı haberi cumâde'l-âhirede Mevkib-i humâyûna vâsıl
oldukda, Eğriboz Muhafızlığı, Derbendler-başbuğû Ali Paşa'ya tev-
cih ü ihsân olundu.

Müşârûn-ileyh pâdişâh-ı emâm hazretlerinin silâhdarlık-
larından 85 târihi evâhırında Anadolu eyâletiyle silk ü vüzerâya
duhûl ve me'mûr olduğû üzere Mu'âriz havâlisin mekâ'id-i a'dâdan
hıfz (305b) u hırâsete meşğûl iken Eğriboz muhâfazasına ta'yîn ve
zîkr olduğû üzere Atina havâlisinde, âzim-i ravzât-ı Huld-i berin
olmuştur.